RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Andra Kammaren. N:o 15.

Onsdagen den 3 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 25 nästlidne Februari.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Stats-Utskottets Utlåtande N:o 11; samt
Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 12, 13 och 14.

§ 3.

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 8, i anledning af väckt förslag om förbud mot befordran med post af tidningar och tidskrifter, som innehålla lotteriannonser.

Ledamoten af Första Kammaren Herr *C. O. Berg* hade i sin motion N:o 17 föreslagit, "att Riksdagen måtte för sin del besluta ett sådant tillägg till Kongl. kungörlsen den 2 Maj 1879 angående tidningars och tidskrifters postbefordran att — utan afseende derå, om tidning eller tidskrift förskrifvits genom postanstalt eller om densamma aflemnats till postbefordran under band — icke må med post fortskaffas eller till adressat utlemnas tidning eller tidskrift eller bilaga till det ena eller andra af förenämnda slags tryckalster, om i tidningen, tidskriften eller i bilagan finnes infördt tillkännagifvande, vare sig om försäljning af lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande inom eller utom riket, eller ock om tilldelande åt prenumeranterne af särskilda premier, hvilkas fördelning bestämmes genom lottning."

Beträffande denna motion hade Utskottet hemstält,

att densamma icke måtte af Riksdagen bifallas.

Enligt anteckning å Betänkandet, var reservation mot nämnda hemställan inom Utskottet anmäld, förutom af motionären, af Herrar *L.*

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

Kockum, G. F. Cavallin och *E. G. Boström*, hvilka för sin del framlagt ett så lydande förslag:

"att Herr Bergs förevarande motion måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen uti underdånig skrifvelse anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes meddela föreskrift derom, att det uti Kongl. Maj:ts skrifvelse till Generalpoststyrelsen den 22 Oktober 1875 stadgade förbud mot befordran med posterna af försändelser under band, innehållande lotteriprospekter m. m., jemväl måtte tillämpas i afseende å postbefordran af på svenska språket tryckt tidning, tidskrift eller bilaga till det ena eller andra af förenämnda slags tryckalster, om i tidningen, tidskriften eller bilagan finnes infördt tillkännagifvande om försäljning af lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande inom eller utom riket eller om tilldelande åt prenumeranter af särskilda premier, hvilkas fördelning bestämmes genom lottning."

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr E. G. Boström: Då jag, såsom framgår af den Bevillnings-Utskottets betänkande bifogade reservation, icke biträdt Utskottets betänkande, anhåller jag att nu få underkasta Utskottets motivering någon kritik. Utskottet börjar med att omtala, att enligt Kongl. förordningen den 21 Mars 1844 det visserligen är förbjudet att afyttra lotter, men att då tryckfrihetsförordningen icke innehåller något förbud att genom tryck få sprida lotteriannonser, det ej tillkommer Utskottet angifva den väg, hvarpå denna motsägelse kan lösas. Jag tillåter mig fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att en representant på malmöbänken vid denna riksdag framstält motion om ändring i Tryckfrihetsförordningen, i syfte att deri få inryckt förbud mot tryckandet af lotteriannonser. Men äfven om detta förslag, som i allt fall behöfver flera år för att vinna laga kraft, nu går igenom, kan man draga i tvifvel, om all rättfärdighet dermed uppfylles. Jag föreställer mig nemligen, att en lotterikollektör kan finna med sin fördel förenligt att betala den plikt, som Tryckfrihetsförordningen kan komma att stadga, och således på detta sätt ändå få sin annons spridd, och jag tror det derför vara behöfligt att såsom supplement till förslaget få antagen en lag i det syfte, som Herr Berg föreslagit.

Utskottet påstår sedan, att Herr Bergs förslag innebär ett faktiskt upphäfvande af Tryckfrihetsförordningens stadgande, men jag ber få erinra att, om också Tryckfrihetsförordningen icke innehåller förbud mot tryckande och spridande af lotteriannonser, den dock icke innehåller något stadgande att staten skall vara skyldig att befordra dylika annonser med posten. Om detta mitt påstående är rigtigt, förfaller i min tanke också det Utskottets påstående, der det säger, att det nu väckta förslaget skulle innebära ett försök att på sidan af grundlagen inskränka densamma. I alla fall, om Utskottet haft den fulla öfvertygelsen, att grundlagens föreskrifter derigenom komme att kränkas, hade Utskottet bort stanna dervid och icke ingå på vidare motivering. En ytterligare motivering hade då varit onödig. Men Utskottet måtte visst icke haft klart för sig att dessa åsigter voro fullkomligt rigtiga, eftersom det i den större delen af betänkandet

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

sökt bevisa de praktiska svårigheter, som ett sådant förslag skulle medföra. När Utskottet öfvergår dertill, säger det först, att detta förslag är omöjligt att praktiskt genomföra. Deremot vill jag nämna, att jag träffat framstående posttjenstemän, som ansett detta icke blifva fallet, utan att det skulle ganska lätt kunna utföras, och säkert är att det sedan år 1875 finnes en författning, som förbjuder expedierande af lotteriannonser under korsband.

Kan nu en posttjensteman komma under fund med hvad som finnes i en korsbandsförsändelse, så bör han väl så mycket lättare kunna se, huruvida lotteriannonser innehållas i en tidning, då det ju är långt mera besvärligt att öppna en korsbandsförsändelse än en tidning. Det finnes äfven ett annat stadgande, som förbjuder, att i korsbandsförsändelser intaga andra meddelanden än det tryckta. Kan nu ett sådant stadgande kontrolleras, och det är visadt att det kan ske, så torde äfven ett stadgande sådant som det föreslagna kunna kontrolleras.

Utskottet säger vidare, att man kan tänka sig, att lotteriannonser kunde i tidningarne intagas på sådant sätt, att deras beskaffenhet af lotteriannonser icke tydligt framginge, men, i sådant fall föreställer jag mig, att de, för hvilka annonserna egentligen äro afsedda, icke heller skola alltid kunna fatta deras verkliga innehåll, och då är ju skadan ringa. Icke heller torde det, såsom Utskottet förmenar, väl i allmänhet blifva den lägsta gradens posttjenstemän, som komma att öfvervaka det i fråga varande stadgandets efterlefnad, ty i allmänhet utgå väl tidningarna från de större postkontoren, der man kan hafva rätt att ställa större anspråk på posttjenstemännen.

Ytterligare säger Utskottet, att 1875 års skrifvelse icke behöft i fråga om tidningar tillämpas mer än en enda gång. Mig synes ingenting mera och bättre kunna åskådliggöra, huruledes blotta befintligheten af ett förbud i det ifrågasatta syftet skulle komma att verka afskräckande för öfverträdelse deraf.

Sedermera kommer Utskottet till en period, der det medgifver, att ett förbud i denna rigtning i och för sig väl skulle kunna verka godt och möjligen hindra intagandet af lotteriannonser i tidningarna, "men, säger Utskottet, "värdet af detta, i allt fall oberäkneliga resultat skulle i väsentlig mån förminskas, derest det måste sökas på en mot sunda lagstiftningsprinciper så stridande väg som utfärdandet af ett förbud utan beredande på samma gång af tillräckliga medel till dess upprätthållande."

Jag skulle mot detta af Utskottet anförda argument vilja erinra om, att det ju äfven finnes lagar, som förbjuda hasardspel, dryckenskap, stöld och tjufveri. Nu är det ju naturligt att dessa lagar öfverträdas, utan att man alltid kan komma åt och straffa den brottslige, men icke är det väl derföre sagdt, att dessa lagar äro origtiga eller stridande mot sunda lagstiftningsprinciper. Icke kan väl denna lag vara förkastlig, om ock en öfverträdelse af densamma ej alltid skulle beifras.

Då det torde kunna hafva sitt intresse att veta, huru det i detta afseende tillgår i andra länder, och då jag har i fråga härom haft

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

tillfälle att se en depesch från de förenade rikenas minister i Washington, anhåller jag få upplysa att äfven i Amerika förefinnes förbud att med posten befordra bref, som innehålla lotteriprospekter. Der tillämpas detta stadgande så, att bref, adresserade till lotteribolag eller till personer, hvilkas titel angifver att de stå i sådana bolags tjenst, blifva ej befordrade.

När det fria Amerika kan tillåta sig detta, synes mig hvad som här nu är föreslaget icke vara så särdeles farligt. Och om man skulle anse den i posttjenstemannens hand sålunda lagda makten vara allt för stor, finnes det efter min mening en annan utväg att lösa frågan, och det vore, att, derest en tidning funnes innehålla lotteriannonser, Poststyrelsen skulle ega att förbjuda dess försändande med posten för längre eller kortare tid, och i sådant fall vore man ock fri ifrån allt tal om den makt, som skulle läggas i de lägre posttjenstemännens hand.

Då emellertid en åtgärd i det syfte, som Herr Berg föreslagit, enligt såväl majoritetens som minoritetens inom Utskottet åsigt, egentligen är en åtgärd af administrativ art, hafva reservanterne förenat sig om det förslag, som af reservationen inhemtas, och hvartill jag på nu anförda skäl yrkar bifall.

Friherre Fock: Man kan otvifvelaktigt vara en fiende till lotteriväsendet, men ändå icke vara vän af det nu föreslagna sättet för dess förebyggande; och då jag tillhör denna kategori, ber jag att få något närmare förklara min ståndpunkt i frågan.

Den siste talaren yttrade, att det borde hafva varit nog, om Utskottet inskränkt sig till en hänvisning till grundlagen, om nemligen Utskottet ansett en sådan hänvisning vara tillfyllest. För min del håller jag verkligen före, att en sådan hänvisning till grundlagen är i väsentlig mån tillräcklig, och jag vill i detta afseende erinra något om grundlagens stadganden i hithörande delar och hvilka, enligt mitt förmenande, genom ett beslut sådant som det af reservanterna föreslagna komme att trädas för nära. I sista momentet af andra paragrafen i Tryckfrihetsförordningen heter det: "i öfrigt, och som det blefve för vidlyftigt, att alla förekommande ämnen, mål och ärenden med noggrannhet utsätta, skall det stå hvar och en fritt, att i tryck allmänt kunnigt göra allt hvad som i denna lag icke finnes uttryckligen förbjudet." Nu äro icke dessa klandrade lotterimeddelanden uttryckligen förbjudna och således är det enligt grundlagen tillåtet att dem offentliggöra. Går jag till 1 § 12 mom., så heter det: "intet hinder vare för bokhandels idkande, icke heller för utgifning till föryttrande af någon skrift, vare sig inländsk eller utländsk. Hvarje författare eller förläggare stånde fritt att en honom, i följd af sådan egenskap, tillhörig skrift antingen sjelf eller genom andra föryttra; och vare för en skrifts föryttrande inga andra hinder, än de, som i 4 § af denna lag föreskrifvas." *Inga andra hinder än de som i 4 § föreskrifvas.* Mine Herrar! Om det icke vore meningen att lägga några *andra* hinder i vägen för ifrågavarande tryckalsters spridning, än dem som i 4 § Tryckfrihetsförordningen föreskrifvas, hvartill skulle

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser (Forts.)

då hela förslaget tjena? Meningen *är* att lägga andra hinder i vägen, men detta förbjuder vår grundlag. Och jag vill för min del icke med min röst bidraga dertill, att Riksdagen skulle besluta att i en administrativ myndighets hand lägga makten att afgöra, huruvida en tryckt skrift skall få spridas med posten eller icke. Vi lefva i en lycklig tid; men de tider kunna komma, då denna makt skulle kunna missbrukas i den ena eller andra rigtningen. Jag vill ytterligare tillåta mig fästa uppmärksamheten på konseqvenserna af ett sådant förbud som det här föreslagna. I en stad t. ex. utgifvas tvenne tidningar. I den ena inflyta bestämda tryckfrihetsbrott, såsom hädelse mot Gud, uppmaningar till myteri och uppror m. m. d. Tidningen sprides med posten. Tryckfrihetsförordningen föreskrifver, huru tidningen skall behandlas, men den sprides emellertid. I den andra tidningen förekomma meddelanden, som den underordnade posttjenstemannen tror sig finna innehålla mer eller mindre understuckna lotteriannonser — och den tidningen stoppas! Man torde få medgifva att en sådan följd af denna lagstiftning icke är uppmuntrande.

Nu har emellertid Utskottet icke inskränkt sig till hänvisning till gällande grundlag, utan har äfven sökt att bjuda andra skäl för sitt afstyrkande. Det är gifvet, att, om ett förbud, sådant som blifvit föreslaget, skall kunna medföra önskad verkan, den, som skall tillämpa förbudet, bör hafva någorlunda klart för sig, i hvad fall dess tillämpning skall ega rum, och härtill fordras, att begreppen *lotteriannons* och *lotteri* äro mera klara, än hvad nu är fallet. Om man läser en i dag här i hufvudstaden utkommen tidning, skall man der finna en annons med prospekt för Hamburgerlotteriet. Detta är obestridligen en lotteriannons. Men på spalten bredvid står en annons om försäljning af t. ex. finska statens eller några andra så kallade premieobligationer. Är detta senare en lotteriannons eller icke? Jag känner icke till, om bland Kammarens ledamöter finnes någon posttjensteman, som skulle kunna tillfredsställande besvara den frågan; men efter mitt förmenande är det *icke* inför svensk lag lotteriannons.

I motionärens framställning har blifvit rigtad en särskild anmärkning emot de tidskrifter, som utgifvas i förening med premieutdelning åt prenumeranterna.

Den saken är likväl af vår högsta lagliga myndighet erkänd att icke vara olaglig, men ändå skulle Riksdagen vilja besluta att i de administrativa myndigheternas hand lemna rätten att försvåra spridningen af så beskaffade tidskrifter, hvilka icke ens inför svensk lag äro olagliga. Det utkommer här en mängd annonser om lotterier för välgörande, konstindustriella ändamål, o. s. v. Sådana lotterier ske med vederbörligt tillstånd, men för att en tidning, som vore nog djerf att intaga annonser derom, icke skulle vara utsatt för att blifva stoppad af vederbörande posttjensteman, vet jag ingen annan utväg än att han inför denne finge presentera protokollsutdrag eller annan handling, som utvisade att tillstånd till lotteriet af vederbörande myndighet lemnats; men äfven då skulle det bero på posttjenstemannen att tillåta försändningen, ty något undantag är, såvidt jag kan se, icke gjordt vare sig i motionen eller reservationen. Jag kan ej heller tro

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

att det kan vara lämpligt att i posttjenstemännens händer lägga en så vidsträckt myndighet.

I förbigående vill jag omnämna, att jag för min del fullkomligt instämmer i den åsigten att, om det af motionären föreslagna förbudet träder i kraft, de verkliga lotteriannonserna skola upphöra i tidningarna; men dessa andra meddelanden, som hafva karakter af lotteriannonser, komma ej, såsom jag strax skall visa, att upphöra, utan skola måhända tvärtom ökas. Jag vill emellertid äfven fästa uppmärksamheten derpå, att en tidning, som stoppas af den anledningen att den innehåller lotteriannonser, jemväl kan innehålla många andra meddelanden af vigt för prenumeranter, till exempel om sammanträden, auktioner o. s. v., hvilka meddelanden sålunda äfven skulle komma att, prenumeranterna måhända till stor skada, dem undanhållas.

Man har åberopat erfarenheten af de vanliga korsbandsförsändelserna, men denna erfarenhet är ganska svag, då, hvad tidningar beträffar, endast ett enda fall inträffat, nemligen då af en tidning, med endast några hundra prenumeranter, ett nummer innehållande lotteriprospekter, aflemnades till befordran under band i flera tusen exemplar. Detta är det enda fallet.

Det har blifvit anmärkt att, om korsbandsförsändelser innehålla några inflickade meddelanden, de icke få med posten befordras. Detta är sant, men dermed afses endast *skriftliga* meddelanden, och, om jag ej misstager mig, är det belagdt med böter att insmyga sådana meddelanden. Detta är en helt annan sak, tillkommen för att skydda postverket mot ekonomisk förlust, men gäller, som nämndt, endast skrifna meddelanden, och jag kan försäkra, att, om man inlägger ett tryckt meddelande i en korsbandsförsändelse, ingen posttjensteman skall kunna hindra dess afsändande, lika litet som det skulle falla någon in att *skrifva* en hel tidning i stället för att trycka den. En så beskaffad skrifven tidning behandlas ej som vanliga tryckta tidningar och tidskrifter och det i full enlighet med grundlagen, som skyddar det tryckta ordet, men deremot icke i samma mån det skrifna.

Hvad de amerikanska förhållandena beträffar och de åtgärder, hvilka afse att rubba helgden af bref, så — med all förkärlek för liberala reformer i öfrigt — förmodar jag att vi ännu ej äro mogna för att beträda den vägen. Jag tror icke heller att förslaget, om det genomfördes, skulle medföra beräknad verkan. Fintligheten är stor, då det gäller penningevinst, och man skall nog hitta på andra utvägar att framföra de meddelanden man önskar. För min del tror jag verkligen, att äfven i närvarande stund det mesta lotteriofoget bedrifves genom bref, som kringsändas öfver allt i landet och innehålla både lotteriprospekter och lottsedlar. Sådana bref skickas genom postverket i stor massa.

Vi hafva vidare *brefkort*; och jag har icke sett och hoppas att icke få se något förslag att brefkort af viss beskaffenhet icke skola få genom postverket fortskaffas. Men hvad hindrar att på dem trycka hela lotteriprospekter och på det viset sprida dem? Om nu detta förbud utfärdades, så låge deri i allt fall intet hinder, att icke lotteri-

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

meddelanden kunna komma till allmänhetens kännedom. De komme endast att framträda under en annan form, kanhända mera frestande än de vanliga annonserna. Så till exempel kunde ju i en tidning införas ett meddelande — mer eller mindre sanningsenligt — att Herr A. eller B., eller kanske beggedera, genom den ringa uppoffringen af 5 kronor fått en vinst, motsvarande detta belopp i tusental; och en hvar som ville försöka sin lycka hade endast att skicka en postanvisning på förstnämnda belopp till utlandet, under den eller den adressen. Egde då vederbörande posttjensteman att stoppa den tidningen eller ej, se der en fråga, som man ser skulle sätta hans omdömesförmåga starkt på prof och som ju alltid förutsätter att posttjenstemännen egna ett uppmärksamt studium åt tidningens eller tidskriftens textafdelning. Ett annat exempel: En kollektör uppträder som lotteriombud för ett utländskt lotteri, derest han ej rent af tager sig före att sälja lotter. Han åtalas och saken drages under domstols pröfning. Ingen lagbestämmelse hindrar då, hvem det önskar, att taga del af handlingarne i målet och såmedelst kan i *referatet* öfver rättegången äfven hela lotteriprospekten offentliggöras i en tidning. Här sättes ett ytterligare prof på våra posttjenstemäns förmåga att afgöra, huruvida en sådan tidning får befordras eller icke!

Af hvad jag nu anfört torde vara temligen tydligt, huru många olika omvägar den, som vill sprida tillkännagifvanden om lotterier, hade att begagna sig af, vore än ett förbud, sådant det här föreslagna, utfärdadt. Enligt mitt förmenande finnes det intet annat medel att med framgång stäfja ofoget än genom en grundlagsförändring. Men på samma gång jag varmt önskar framgång åt en så beskaffad grundlagsförändring, befarar jag att ett beslut af Riksdagen i det af reservanterna angifna syfte skulle åtminstone tillsvidare stänga för oss detta efter min mening enda medlet till sakens framgång. Jag tror nemligen, att de som äro emot sjelfva saken skulle få ett godt stöd i detta sitt motstånd, om reservanternas förslag antages; ty de skulle naturligtvis då säga: vi måste afvakta resultatet af Riksdagens sålunda vidtagna kraftåtgärd. Till ett sådant resultat vill jag icke medverka, och det är derföre som jag slutar med att yrka bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Herr J. Anderson i Tenhult: Jag skulle gerna önskat, att motionen fått en annan utgång, än den Utskottets förevarande hemställan innebär. Men då det icke är tänkbart, att posttjenstemännen skulle kunna medhinna att genomläsa den stora mängd tidningar och andra tryckalster, som de hafva att expediera, så föreställer jag mig, att det välmenande ändamålet kunde vinnas genom en annan åtgärd, nemligen genom stadgande af vite för dem, som med posten försända sådana annonser, hvarom här är fråga. Ej heller blefve det så svårt att kontrollera hvem som vore afsändare af dylika handlingar, om det föreskrefves att å omslaget angifva så väl tidningens som afsändarens namn. Men då en sådan ändring icke lär kunna ske här i Kammaren, så anser jag det heller icke vara skäl att återremittera

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

ärendet, utan yrkar jag af sådan anledning bifall till reservanternas förslag.

Herr Löwenhielm: I likhet med motionären skulle jag önska att lotteriannonsers införande i tidningar upphörde, men jag kan likväl icke biträda det förslag, som han i sådant hänseende framstält. Då posttjenstemännen icke ega rätt att vägra befordran af tidningar och tidskrifter, hvilkas innehåll är af den beskaffenhet, att deras offentliggörande af tryckfrihetsförordningen tillåtes, så kan jag icke finna lämpligt, att dessa tjenstemän skulle vara pligtige att neka befordran af sådana tidningar och tidskrifter, derföre att de innehålla lotteriannonser. På dessa och de af Friherre Fock anförda skäl yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Derjemte ber jag att i afseende å reservanternas förslag få anmärka att, då detta afser att nu gällande förbud mot befordran med posterna af försändelser under band, innehållande lotteriprospekter, jemväl skulle tillämpas i afseende å postbefordran af på svenska språket tryckt tidning, tidskrift eller bilaga dertill, om de innehålla lotteriannonser, härigenom skulle blifva en följd att äfven sådana tidningar och tidskrifter, som innehålla annonser om lotterier, hvilkas anställande af vederbörande myndighet tillåtits, icke skulle få befordras med posten. Kongl. Generalpoststyrelsens cirkulär den 1 November 1875, som innehåller föreskrift i omnämnda afseende, stadgar nemligen "att så kallad försändelse under band, hvilken vid den undersökning af densammas innehåll, som af gällande författningar medgifves, befinnes utgöras af eller innehålla tryckt eller på annat sätt åstadkommet meddelande rörande försäljning af lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande inom eller utom riket, icke må med post befordras eller till adressat utlemnas."

Här finnes icke bestämdt något undantag för annonser om sådana lotterier, som äro af vederbörande myndighet tillåtna. Jag föreställer mig, att det icke kan vara reservanternas mening att utesluta dylika annonser från kungörande i tidningar. Jag har endast velat fästa uppmärksamheten härpå, i händelse några ledamöter här i Kammaren äro benägna att instämma i reservationen.

Herr Granlund: Genom Kongl. förordningen af den 21 Mars 1844 förbjöds allt lotteri inom vårt land. Men dock tillätos de så kallade industrilotterierna ända till för cirka 6 à 8 år sedan, då äfven dessa förbjödos. Dessa lotterier, som egde rum så väl i Stockholm som Malmö m. fl. ställen, voro dock efter min åsigt af en allmänt gagnande och välgörande verksamhet.

Unge konstnärer och handtverkare hade der ett tillfälle att genom sina arbeten, hvilka förtjente att inlösas och blefvo inlöste af dessa lotterier, göra sig kända, ty med desamma voro ock utställningar förenade; deras alster blefvo derigenom kända och, om de förtjenade det, erkända. När nu dessa lotterier ansågos icke längre böra fortgå, är det, enligt min uppfattning, verkligen sårande för rättskänslan, att utländska lotterier få fortfarande florera inom landet så

som händelsen är. Vi veta, mine Herrar, mycket väl, huruledes före år 1875, då det ännu var tillåtet att med posterna befordra försändelser under korsband, innehållande lotteriprospekter, dylika lotteribref till ett antal af många tusen, ja, måhända millioner årligen ohejdadt kringsändes här i Sverige och huru många svaga personer derpå förleddes att uppoffra betydliga penningebelopp, och sällan hör man talas om att vinster utfalla, ehuru hvarje kollektör söker att få en så lockande tilldragelse känd. Sedermera utfärdades år 1875 förbud mot dessa lotteribrefs postbefordring, under förutsättning att detta förbud skulle hämma de utländska lotteriernas verksamhet. Men månne genom denna åtgärd de utländska kollektörerna lidit någon skada? Visst icke, ty de stora annonserna med fetstil i våra tidningar, som få befordras med posten, utvisa lika tydligt och klart för folket hos hvilken kollektör man får köpa lotter och blifva deltagare i lotterispelet. Jag anser för min del att det sätt, hvarpå nu lotterierna tillkännagifvas, är för kollektörerne och de utländska lotterierna mera fördelaktigt än det förra, emedan det dels är billigare och dels medför en allmännare spridning. Nu är fråga om att stadga förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla dylika lotteriannonser. Man har härvid invändt, att detta skulle strida mot tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Ja, man måste medgifva att tryckfrihetsförordningen icke förbjuder lotteriannonsers införande i tidningarne. Men det är icke här fråga om att neka införande af annonser i tidningar, utan blott att förvägra kringspridning i landsorten genom statens eget embetsverk af tidningar, innehållande lotteriannonser, alldeles på samma sätt som förut förbud skett mot postbehandling af lotteribref.

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

Utskottet har i sitt betänkande anfört, att såväl med afseende på ett meddelandes form som på dess innehåll fall kunna inträffa, då en pröfning, huruvida meddelandet är af natur att böra hänföras till lotteriannons eller icke, skulle på den pröfvandes omdömesförmåga ställa fordringar, större än att man med fog kan begära deras uppfyllande hos en ofta nog underordnad posttjensteman, hvars utbildning hufvudsakligen afsett det mera mekaniska bestyret med postförsändelsernas manipulation. Men för min del tror jag, att det verkligen skall höra till undantagen, att inom svenska postverket finnas tjenstgörande posttjenstemän, som icke hafva förmåga att bedöma de i sådant hänseende inverkande omständigheter.

Man har vidare erinrat, att lotteriannonser skulle kunna i viss mån insmygas i ledande artiklar uti en tidning, så att der på ett fint sätt gifves tillkänna hvar lotter kunna få köpas. Det kan väl vara möjligt, men dylika meddelanden tränga dock icke så djupt ned till folket som de stora annonserna.

Här i Sverige har på senare tiden också uppstått ett slags inhemskt lotteri genom fördelning af premier och penningesummor vid prenumeration å tidningar och tidskrifter. Enligt min åsigt är denna fördelning ett komplett lotteri. Det är visserligen sant, att man för sina utgifna penningar erhåller en tidning eller tidskrift, men på samma gång kan man äfven, om lyckan är bevågen, få vinst och der-

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

uti ligger det lockande. Jag kan således icke inse annat än att ett sådant sätt att gå till väga i sjelfva verket är blott ett kringgående af lotteriförbudet, och den tidning eller tidskrift, som på grund af sitt innehåll icke kan bära sig och erhålla tillräckligt prenumeranter, kan ej hafva rätt att, för att förtjena betydliga belopp, få med sig förena ett lotteri, hvilket eljest inom landet är förbjudet.

För min del instämmer jag i reservanternas förslag.

Herr Rundgren: Då Utskottet förklarat sig dela motionärens åsigt om det skadliga i lotterispelet och till fullo erkänner det välmenande i motionens syfte, så borde deraf kunna dragas den slutsats att Utskottet skulle genom sitt betänkande hafva sökt befordra hvad som i sitt syfte är välmenande samt föreslå någon utväg till motverkande af det som Utskottet erkänner vara skadligt. Men i stället säger Utskottet, att dess öfverensstämmelse med motionären icke sträcker sig längre, och man måste då erkänna att denna öfverensstämmelse icke till mycket gagnar.

Här har ånyo upprepats hvad förut så många gånger blifvit sagdt, då det varit fråga att söka stäfja det ofog som drifves från utländska lotterifirmors sida, nemligen att ett förbud emot dessa tidningars spridning skulle vara stridande mot tryckfrihetsförordningen. Det har redan förut under diskussionen blifvit visadt, att det alldeles icke är meningen att lägga något hinder för sådana lotteriannonsers införande i tidningarne — och det vore väl endast i så fall man skulle kunna komma i strid med grundlagen — utan att frågan här endast är att söka hindra sådana tidningars fria spridande bland allmänheten.

Den ärade ordföranden i Bevillnings-Utskottet omnämnde, att Generalpoststyrelsen utfärdat förbud mot vissa slag af brefkort, d. v. s. förbud att genom Postverkets försorg befordra brefkort, på hvilka tryckta tillkännagifvanden finnas fästade. Hvad han dermed velat för sin åsigt bevisa, kan jag icke förstå. Man skulle väl snarare kunna säga, att Poststyrelsen här ingripit i strid med tryckfrihetsförordningen, ty denna förordning förbjuder ju icke tryckandet af sådana små lappar, som kunna fästas vid brefkorten. Men ingen har det oaktadt påstått, att Poststyrelsen genom förhindrande af deras spridning kommit i strid med tryckfrihetslagen. Argumentet mot motionen från tryckfrihetslagen är således i sjelfva verket mera skenbart än verkligt.

Den ärade ordföranden i Bevillnings-Utskottet framdrog vidare under sitt försvar för Utskottets betänkande åtskilliga bevisningar, som alldeles icke rörde denna sak. Han sade bland annat, att samma tidning jemte lotteriannonser äfven kan innehålla flera andra vigtiga meddelanden och att det af denna orsak vore orätt att förhindra tidningens spridande. Men om nu utgifvaren af en tidning vet, att spridandet af densamma hindras derigenom att han deri intagit en lotteriannons, får han ju sjelf stå sitt kast, för så vidt han icke aktar ett sådant förbud.

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

Vidare yttrade han, att i en tidning kunde finnas intagna lögnaktiga notiser, utan att detta i någon mån lade hinder för tidningens spridande, men att deremot en tidning, i hvilken en lotteriannons vore införd, icke finge spridas. Månne detta har med denna saken att skaffa?

Han sade äfven att man kunde eludera lagen genom att i tidningarne införa rättegångsreferat, hvari infördes hela prospekten till ett lotteri. Detta är visserligen möjligt, men det lärer väl höra till sådana undantagsfall, som väl icke gerna kunna blifva annat än undantag. Utskottet och, såsom jag förmodar, samtlige ledamöter af denna Kammare äro ju öfvertygade derom, att det skulle vara en vinst för den stora allmänheten, om man kunde förhindra spridningen af lotteriannonser. Är det då icke skäl att nu åtminstone göra ett försök att stäfja ofoget? För min del instämmer jag likväl hvarken uti hvad motionären eller hvad reservanterne föreslagit, emedan det utan tvifvel, såsom äfven Utskottet sagt, skulle möta praktiska svårigheter att a priori förbjuda spridandet af en tidning, i hvilken en lotteriannons finnes införd. Jag har derför föreställt mig, att den utväg man i detta hänseende skulle taga, i händelse man verkligen har för afsigt att nu stäfja detta onda, vore att förfara på samma sätt som i fråga om korsbandsförsändelser. Det finnes nemligen icke någon föreskrift som ovilkorligen ålägger posttjenstemännen att undersöka hvarje korsbandsförsändelse. Men om en korsbandsförsändelse innehåller något handskrifvet, som icke får deri intagas, och detta icke på afsändningsorten upptäckes, finnes ingenting som lägger hinder i vägen för undersöknings verkställande, då försändelsen ankommit till adressorten. Jag föreställer mig derföre att man skulle kunna göra samma bestämmelse för tidningar som i afseende på korsbandsförsändelser, nemligen att stadga förbud för deras befordran genom Postverket, derest lotteriannonser funnes deri intagna.

Då en ansvarig tidningsutgifvare inlemnar sin tidning på posten för befordran, anses han gå i god för att någon lotteriannons icke finnes i tidningen införd. Sänder han likväl med posten en tidning, i hvilken en sådan annons finnes intagen, må han stånda samma ansvar som den person, hvilken afsänder en korsbandsförsändelse, innehållande meddelande af otillåten beskaffenhet.

Derigenom förfaller den anmärkning som här blifvit gjord, nemligen att det icke skulle stå i posttjenstemännens förmåga att kontrollera alla de tidningar, som till postverket för befordran öfverlemnas, ty bland alla de många postanstalter, som finnas i riket, måste det väl alltid vara någon, som upptäcker, huruvida uti någon med posten befordrad tidning finnes någon lotteriannons intagen. Jag vill derför för min del yrka att betänkandet till Utskottet återremitteras, samt att Utskottet utarbetar ett förslag i det syfte nu af mig blifvit framställdt.

Herr Gasslander: Äfven jag hade tänkt att begära detta utlåtandes återremiss till Bevillnings-Utskottet, men jag hade tänkt att göra det på något olika grunder än den siste ärade talaren. Nu vill jag

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

för egen del icke klandra de tidningsutgifvare, som under nuvarande förhållanden i sina tidningar införa lotteriannonser, ty en tidningsutgifvare har enligt gällande bestämmelser ingenting annat att tillse, än att hans tidning blott innehåller sådant som är tillåtet enligt tryckfrihetsförordningen. Men nu förekommer det mig i denna fråga att Utskottet icke tänkt särdeles högt om våra tidningsutgifvare, då nemligen Utskottet framstält den ganska nedsättande förutsättningen, att, om detta förslag skulle vinna framgång, en tidningsutgifvare skulle kunna falla på den idén att utgifva samma tidning i två upplagor, den ena innehållande lotteriannonser, den andra deremot icke, för att derigenom kringgå lagen eller åtminstone försvåra dess tillämpning. Icke heller tror jag att en tidningsutgifvare, som nu anser sig kunna i annonsafdelningen intaga lotteriannonser, skulle vara lika benägen att i sin tidnings textafdelning söka bidraga till att göra lotteriet kändt. Mig förefaller denna sak ganska enkel. Jag tror att man vid bedömande af densamma kan uppställa denna fråga: eger staten att bestämma vilkoren för tidningars postbefordran? Detta tror jag vara ostridigt. Om nu staten eger denna rättighet, så synes mig frågan sönderfalla i två afdelningar, den ena angående sådana tidningar, som sändas under korsband, och den andra rörande dem, hvilkas postbefordran sker genom prenumeration.

Hvad angår tidningsförsändelser under band, så synes mig derom vara på tillfredsställande sätt stadgadt; ty då det finnes en förordning, som förbjuder att skicka sådana trycksaker under band, som innehålla lotteriannonser, så torde väl tidningar, som innehålla lotteriannonser, icke kunna anses heligare än andra tryckalster.

Hvad deremot angår frågan om den postbefordran, som sker genom prenumeration, så synes mig saken hafva en sida, hvilken här icke blifvit vidrörd, nemligen *prenumerantens* rätt. När han har prenumererat på ett postkontor på sin tidning, så skulle hela prenumerationen kunna tillintetgöras derigenom att en tidning innehölle lotteriannonser, ty då vore postverket berättigadt att icke befordra tidningen. Jag tror att man ganska lätt skulle kunna förekomma denna dilemma, om det nemligen bestämdes att, derest en tidning intoge lotteriannonser, postverkets rätt och skyldighet att å den tidningen mottaga vidare prenumeration upphörde under den tid som för hvarje fall pröfvades lämplig. Det skulle naturligtvis dervid tilläggas, att postverkets förbindelser i följd af redan emottagen prenumeration derigenom icke rubbades. Om man meddelade ett sådant stadgande, hvilket jag tror icke skulle komma att inverka på hvarken tryckfriheten eller andra bestående förhållanden, så skulle följden blifva att den tidning, som ansåge lämpligt att införa lotteriannonser, icke finge komma i åtnjutande af förmånen att få sina exemplar försända med posten.

På det att Utskottet må blifva satt i tillfälle att öfverväga om icke det syftemål, Utskottet sjelf anser vara godt, må kunna på detta sätt vinnas, yrkar jag återremiss af detta betänkande, och jag gör det så mycket hellre som jag för min del önskar framgång åt den motion, som af Herr Adlercreutz har blifvit väckt, och vid hvars behandling man kan komma i tillfälle att pröfva och se, huruvida Konstitutions-

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

Utskottet kan lösa denna fråga genom en ändring i tryckfrihetsförordningen och huruvida det kan framlägga ett antagligt förslag i detta hänseende; ty i sådant fall vore en lagstiftning i den rigtning, hvarom nu är fråga, icke så särdeles behöflig. Skulle det deremot visa sig, att den föreslagna grundlagsförändringen icke kan på föreslaget sätt åstadkommas, så tror jag dock att ett mycket stort steg vore vunnet, om ett förslag i den rigtning, som jag nu framstält, kunde vinna framgång.

Jag hemställer att Utskottets utlåtande måtte för vidare behandling till Utskottet återförvisas och anhåller hos Herr Talmannen om proposition å detta yrkande.

Häruti förenade sig Herr *Abraham Rundbäck.*

Herr Hedlund: Då den talare på stockholmsbänken — den ärade ordföranden i Bevillnings-Utskottet, — som yttrat sig i frågan, framhållit, efter mitt förmenande, så kraftiga och oomkullkastliga skäl *för* Utskottets betänkande och *mot* motionen, att jag näppeligen hade trott att desamma skulle kunna gendrifvas, hade jag icke ämnat begära ordet, huru intresserad jag än, dels i min egenskap af tidningsutgifvare och dels såsom en ledamot i Utskottet, är af denna fråga. Emellertid hafva här fälts åtskilliga yttranden, som föranleda mig att för en stund taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Grundlagsenligheten af det föreslagna förbudet mot befordrande med posten af tidningar, som innehålla lotteriannonser, har af några talare blifvit förbisedd, oaktadt den blifvit af Friherre Fock tydligt vidrörd. Han citerade grundlagens ord, som innehålla att inga andra hinder för tryckta skrifters afyttring få finnas än de, som grundlagen uppställer. Nu lär väl spridning med posten vara ett af de allra vigtigaste medel för tryckta skrifters afyttring, och om man derför vill förhindra denna spridning, bryter man ju mot grundlagens tydliga föreskrift. Man må nu anse förslaget huru välmenande som helst, så torde dock alltid en svensk medborgare och riksdagsman rygga till baka för att träda för nära en så tydlig grundlagsbestämmelse.

Jag skall bedja att ytterligare få påpeka några omständigheter rörande förslagets praktiska sida. Friherre Fock har vidrört svårigheten för tjenstemännen att afgöra, hvad som vore att hänföra till lotteriannonser eller icke. Den ärade talaren från Grenna trodde deremot, att det icke skulle finnas någon posttjensteman, som vore så illa lottad, att han icke skulle kunna bedöma detta. Jag ber att få visa den ärade talaren, med ledning af hans eget yttrande, i hvilken svårighet han kan bringa tjenstemännen.

Han sade att tidskrifter, som utgifvas med tillägg af vissa premieförmåner, vore, efter hans åsigt, att hänföra till lotteri. Men högsta domstolen har varit af en annan mening i detta fall. Tänkom oss nu att en posttjensteman blifver försatt i den ställningen att nödgas skilja emellan högsta domstolens och den ärade representantens åsigt, — och han måste utan tvifvel råka i en ganska stor förlägenhet.

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

Mycket annat skulle kunna anföras i nämnda hänseende. Så t. ex. utkommer ett nummer af svenska Posttidningen, innehållande listor öfver utdragna premieobligationer. Är icke detta att hänföra till lotteri, lika väl som trots något annat? Och dylika meddelanden låter staten icke blott sändas med posten, utan till och med meddelas i en tidning, som har särskild auktoritet inom statsförvaltningen, hvartill kommer att sjelfva förrättningen härmed sker genom statens egna funktionärer.

I sammanhang härmed ber jag att få lemna ett litet bidrag till lotteriannonseringens historia. I den tidning, som jag utgifver, intogos för några år tillbaka inga lotteriannonser. Så började statens premielotteri, och, sedan från flera håll anmärkts, att tidningen icke innehöll några annonser derom, då det dock var en svenska statens egen lotteriaffär, blefvo dylika annonser intagna. I deras spår följde annonser om åtskilliga andra statslotterier, såsom t. ex. staden Bucharests premielotteri m. fl. Då det emellertid blef bekant att åtskilliga s. k. promesser, deri fördelarne af dessa lotterier förespeglades, voro af särdeles tvetydig beskaffenhet, anmodades personer, som förstodo sig på saken, att taga reda på, hvilka som voro verkliga promesser eller icke, och härefter upptog tidningen endast sådane, hvilkas trovärdighet var utom allt tvifvel.

Jag har således en gång kunnat från riksdagsbänken säga, att jag icke vore opartisk i denna fråga, emedan uti den af mig utgifna tidningen lotteriannonser införts. Men nu mera är jag det, emedan tidningen icke vidare innehåller dylika annonser.

Men jag återgår till hvad jag nyss talade om. Nästa steg var då att ur tidningen utdöma alla slags lotteriannonser, äfven dem, som rörde svenska staten. Dock bibehöllos några annonser om lotterier, inrättade för välgörande ändamål, såsom t. ex. det i Köpenhamn inrättade till förmån för en idiotanstalt. Men slutligen utdömdes äfven dessa annonser, och sedan dess har icke, så vidt jag känner, i min tidning förekommit någon annons af ifrågavarande slag.

Hvilken makt har nu åstadkommit detta? Verkligen mindre tron på att dessa annonser äro så vådliga, än den allmänna opinionen, den sedliga opinionen, för hvilken jag har stor respekt, emedan jag icke anser mig böra vara rädd om mitt heliga prerogativ gent emot denna opinion. Jag anser, som sagdt, dessa annonser icke vara på långt när så farliga, som de lotterikollektörers tillvägagående, hvilka uti bref kringsända tryckta kuvert med åtföljande reqvisitionssedlar, å hvilka man blott har att ifylla sitt namn, hvarefter de tillika med det erforderliga penningebeloppet uti kuverten återsändas till kollektören, då man erhåller de lotter man önskar. Sådana bref spridas i tusentals exemplar, oaktadt postverket förbjudit deras försändande under korsband.

Dessa, som utsändas i tusentals exemplar, är det som locka folk in på lotterispel, ty de erbjuda en så beqväm utväg, och i jemförelse härmed betyda tidningarnes lotteriannonser ganska litet. Detta bevisas äfven deraf, att, fastän här i hufvudstaden finnas åtskilliga tidningar, som införa lotteriannonser, och deribland äfven en och annan

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

med rätt stor spridning, antalet af dylika annonser dock på det hela är ganska ringa. Hvad som här för mig är hufvudsaken är att, såsom äfven Utskottet i sitt betänkande framhållit, ingenting är för ett folks frihet farligare, än om åt de administrativa myndigheterna inrymmes rättighet att göra ingrepp i medborgarnes fria görande och låtande. Kan det väl då vara lämpligt, att Riksdagen, såsom här blifvit föreslaget, sjelf genom en skrifvelse skulle lemna Kongl. Maj:t i uppdrag att på den ekonomiska och administrativa lagstiftningens väg göra ett så djupt intrång i svenska folkets frihet, som en inskränkning i rättigheten att få tryckalster befordrade med allmänna posten skulle innebära? Man hade då, såsom Friherre Fock anmärkte, tagit första steget på en ganska farlig väg.

Det nästa blefve måhända att på samma sätt söka förekomma spridandet af samhällsupplösande läror och mera sådant. Dessutom ber jag att få erinra, att det gifves äfven andra än lotteriannonser, som kunna vara farliga. Sådana äro t. ex. annonser om böcker med osedligt innehåll. Det har redan varit föremål för samråd tidningsutgifvare emellan, huruvida man borde neka att mottaga dylika annonser, och såvida man vet af att en bok är till sitt innehåll osedlig, så införas nu mera icke annonser af detta slag i den tidning, för hvilken jag är utgifvare och ansvarig redaktör. Och det finnes äfven andra farliga saker än lotterier. Jag tillåter mig i detta afseende nämna förtärandet af bränvin, hvilket, enligt min öfvertygelse, är en vida djupare källa till olyckor än någonsin lotterispelet. Men skall man väl derföre inhibera alla annonser om bränvin, skall man ur börsnoteringarne, som offentliggöras, utesluta priserna å denna vara? Jag tror med ett ord, att ett bifall till motionen skulle framkalla så stora praktiska svårigheter, att det icke är skäl att utsätta vare sig postverket eller någon annan myndighet för nödvändigheten att i det ifrågasatta afseendet utöfva någon granskningssyldighet.

Jag vill äfven söka att bemöta ett annat argument, som af en talare blifvit åberopadt till stöd för motionen. Han påstod nemligen, att staten eger obestridlig rätt att bestämma vilkoren för postbefordringen. För min del vågar jag draga den saken ganska starkt i tvifvelsmål. Det är visserligen sant, att staten på sätt och vis eger rätt att göra allt hvad den vill och kan göra. Men i denna sak, liksom i beskattningsfrågor, anser jag att staten icke bör göra annat än hvad den *rätteligen* kan göra. I min tanke bör staten derföre för befordringen vare sig med post eller jernvägar icke göra andra inskränkningar, än som betingas af nödvändigheten att tillgodose dessa anstalters egen säkerhet. Sålunda är staten fullkomligt i sin goda rätt, då den förbjuder att på jernväg befordra dynamit, eller att begagna posten för försändningar af explosiva ämnen. Men deremot hyser jag stora tvifvelsmål i fråga om statens rätt att meddela föreskrifter i afseende på innehållet af de försändelser, som med posten befordras. Den omständigheten att hos oss jernvägar och post skötas af staten kan icke i detta fall åt dem förläna andra rättigheter, än om dessa anstalter egdes af enskilde; och jag betviflar att man skulle vilja tillerkänna ett enskildt bolag en sådan vidsträckt rättighet, som man nu

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

ifrågasatt att lemna åt staten. Lika väl som skurkar få begagna jernvägarne ej mindre än hederligt folk, på samma sätt kan det icke förekommas att posten befordrar osedliga försändelser likaväl som sedliga. Dessa anstalter äro endast kommunikationsmedel, som icke få begagnas till någon slags censur. Såvidt jag känner, finnes det icke heller något land i verlden, icke ens bland de mest despotiskt styrda, der man af post och jernvägar gör ett sådant bruk, som här blifvit ifrågasatt. Visserligen har det i Ryssland och äfven fordom i Frankrike, då detta land var i händerna på en despotisk styrelse, inträffat, att förbud utfärdats mot spridningen af vissa tidningar, men dessa förbud afsågo då endast spridningen genom försäljning på gatorna, men icke har jag hört omtalas något förbud mot tidningars befordran med posten; det skulle nemligen vara detsamma som att lägga dem under beslag eller förbjuda deras utgifning. Det blefve således det fria svenska folkets representanter, som komme att taga initiativet till en sådan lagstiftning, om motionen bifölles.

Emellertid vill jag upprigtigt bekänna, att jag väl insett det välmenande i motionärens förslag, men det är icke allt välmenande som är förståndigt, det kan man se såväl af denna motion som af en del resonnementer, som vi i dag fått höra. Men för den som lagstiftar är det af vigt att taga hänsyn till hvad som är förståndigt och praktiskt.

Såsom ett skäl, hvarföre man borde bifalla motionen, har äfven anförts, att ett förbud, sådant som motionären föreslagit, skulle, om det komme till stånd, afskräcka utgifvare af tidningar från att deri införa lotteriannonser. För min del vill jag dock icke vara med om att skrifva lagar i ändamål att de skola tjenstgöra som fogelskrämmor, allrahelst som jag är öfvertygad, att det skulle gå med dem som med andra fogelskrämmor, att när man väl blifvit van vid dem, de icke längre skrämma.

Men härtill kommer, att mången, som nu under inflytande af moraliskt tryck afhåller sig från att i sin tidning införa dylika annonser, deremot skulle, om detta förslag antoges, af ren harm öfver det orättfärdiga deri icke tveka att söka kringgå den nya lagen. Jag är sjelf tidningsutgifvare och tänker intet ondt om tidningsredaktörer; men jag känner det menskliga lynnet och vet, att det uppreser sig emot det, som är orättfärdigt, så att man vid sådana tillfällen lätt förledes, till hvad man under andra förhållanden icke skulle göra. Herr Friherre Fock antyddde en möjlighet att kringgå den nya lagen. Jag skulle för min del kunna uppräkna många dylika sätt, men vill icke för närvarande förråda hemligheten, utan dröjer dermed till framtida lägligare tillfälle. Jag hoppas emellertid, att Kammaren på de skäl, som äro anförda, och framför allt med hänsyn till grundlagens allvarliga förbud emot hvarje hinder för tryckfriheten, måtte bifalla Utskottets förslag och göra detta så grundligt, att en sådan välmenande, men tillika oförståndig motion som den nu ifrågavarande aldrig måtte komma att åter väckas till lif.

Herr Torpadie: Då jag nu går att yrka bifall till Utskottets betänkande, så hoppas jag att icke derför blifva ansedd såsom vän

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser (Forts.)

till de mycket omtalade lotteriannonserna. Jag ser dem tvärtom för min ringa del med mycket missnöje och är villig att göra allt, hvad lagligen göres kan, för att undertrycka dem. Men huru stor fiende jag än är till dessa annonser, är jag dock ännu större vän af grundlagen och icke minst af Tryckfrihetsförordningen; och då, på sätt Herr Granlund erinrat, här väl icke är fråga om att förhindra annonsernas tryckning i tidningarne, men väl deras spridning, så synes mig motionärens förslag träda grundlagens stadganden närmare, än som åtminstone jag för min del vill vara med om. Låt vara att i dag blott är fråga om lotteriannonser. En annan gång kan det gälla andra tillkännagifvanden, hvilka kunna vara misshagliga för det då herskande partiet, och som måhända kunde begagna sig af en viss rörelse i sinnena för att få ett förbud om spridning genom posten af dessa tidningar, derför att de innehölle dylika annonser.

Jag har dessutom ett annat skäl för bifall till Utskottets Betänkande, nemligen att jag icke vill lemna den föreslagna indragningsmakten i händerna på vare sig Kongl. Generalpoststyrelsen eller dess tjenstemän. Oberäknadt svårigheten att i hvarje särskildt fall afgöra, om en annons vore att hänföra under rubriken "lotteriannonser" eller icke, tillkommer äfven en annan omständighet, som måste beaktas, nemligen det hinder i tjenstemännens arbeten, som härigenom skulle uppstå, och det omöjliga uti att ständigt noggrant fullgöra den i lag föreskrifna granskningsskyldigheten. De pligttrogna tjenstemännen skulle slappas i tjenstenit af harm öfver en lag, den man icke med bästa vilja i verlden kunde efterlefva, och de tjenstemän, som till äfventyrs redan förut vore slappa, skulle härigenom blifva det ännu mera.

Den ärade reservant, som först hade ordet, yttrade, att äfven om ett grundlagsstadgande, som med straff belade införandet af lotteriannonser i tryckta skrifter, komme till stånd, skulle den af honom förordade lagen dock fortfarande kunna tjena såsom supplement till den förra. Det torde vara för tidigt att afgöra, huruvida icke stadgandet i och för sig kunde vara till fyllest. Jag hyser den aktning för vår svenska tidningspress, att jag vågar hoppas att, om införandet i tidningarne af lotteriannonser blefve i grundlag förbjudet, man snart skulle få se dem försvinna. Men äfven om så icke skulle blifva förhållandet, tror jag i alla händelser, Herr Talman, att det är med en sund lagstiftning förenligt, att först stifta den hufvudsakliga och väsentliga lagen och sedermera den lag som dertill skall utgöra ett supplement. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr *Svensén* instämde med Herr Torpadie.

Herr Wigardt: Ehuru jag fullt erkänner det goda syftet i motionärens föreliggande förslag och verkligen skulle önska de utländska lotteriannonsernas afskaffande ur vår tidningspress, måste jag dock medgifva att det resultat, hvartill Utskottet i den nu föreliggande frågan kommit, är det enda rätta och för tillfället det enda möjliga. Reservanterna hafva för visso på sanningens och öfvertygelsens väg,

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

hvilken ofta är knagglig här i verlden, framlagt ett förslag, som skulle förekomma spridning af lotteriannonser. Men min öfvertygelse är, att om detta förslag blefve antaget, det endast föga skulle bidraga till det ondas hämmande; och hvad som kunde vinnas dermed, vore hufvudsakligen afskaffandet af den premiering, hvaraf vissa tidskrifter begagna sig för att locka prenumeranter. Här har antydts, att sådana månadsskrifter vore mycket skadliga och att deras premieutdelningar hade karakteren af lotterispel. Må vara att dessa tidskrifters utgifvare hafva genom dylika utdelningar af vissa vinster förskaffat sig ett ökadt antal prenumeranter; men erkännas måste äfven, att dessa tidskrifter, som tränga ända ned till de djupa lederna af folket, hafva icke obetydligt befordrat civilisationen; och jag tror, att, om man helt och hållet skulle förbjuda deras spridande, det vore att kasta ifrån sig den äkta perlan för att gripa efter glasbiten. Om förbud mot lotteriannonsers införande i tidningar skulle utfärdas, tror jag också att politik komme att inblandas i denna sak och att det blefve fråga om tidningars indragande och mycket annat. Jag vill icke nu yttra något vidare härom, men äfven ur denna synpunkt anser jag det vara oklokt att utfärda ett dylikt förbud.

Jag inskränker mig derför till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hammarskjöld: Det har under denna debatt blifvit sagdt, att Bevillnings-Utskottet skulle tänka lågt om den svenska pressen. Jag vet icke hvilka tankar Utskottet i detta afseende har, men om det icke skulle odeladt tänka godt om den svenska pressen i fråga om lotteriannonserna, så förefaller det mig, som om Utskottet skulle kunna åberopa ett och annat till sin ursäkt. Det är i Sverige förbjudet att annat än i vissa undantagsfall inrätta lotterier och försälja lotter till sådana. Den, som nu kungör annonser om försäljning af lotter, gör sig derför delaktig — åtminstone moraliskt delaktig — i något som lagen förbjuder. Att så göra brukar man i allmänhet icke anse vara vackert, så mycket mindre som det temligen allmänt erkännes, att dessa lotterier äro ett förderf för vårt folk i ekonomiskt afseende, ej blott derigenom att de draga en massa penningar ur landet, utan äfven derigenom att de gynna och uppamma en spelpassion till skada för det ärliga och arbetsamma sträfvandet att förtjena sitt bröd och grundlägga förmögenhet. När man — säger jag — gör sig delaktig i en gerning, som temligen allmänt erkännes hafva detta syftemål, så synes man icke vara en som är värd att tänkas synnerligen högt om.

Pressen har en stor uppgift. Det talas med rätta om att den är till för att upplysa och uppfostra folket; men skall det vara att upplysa och uppfostra folket, att göra sig delaktig i spridande af sådant, som lagen förbjuder och som dessutom är till skada, då har jag mina egna tankar om hvad det är att upplysa och förbättra. Åtminstone kan jag icke dela den mening, som vissa af pressens representanter i denna del synas hysa. När det nu visar sig att vissa af pressens representanter i detta afseende icke rätt fattat sin pligt, så skulle jag gerna vilja vara med om en åtgärd, hvarigenom hinder la-

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

des för spridandet genom pressen af lotteriannonser. Deraf följer dock icke, att jag vill vara med om det förslag, som nu föreligger. Jag har visserligen icke blifvit öfvertygad derom, att vår nu gällande Tryckfrihetsförordning skulle direkt stå i vägen för en åtgärd, sådan som den nu föreliggande. Men jag måste å andra sidan säga, att ett bifall till motionen eller reservationen skulle indirekt stå i strid mot vår tryckfrihetslags anda.

Det kan icke bestridas, att för en tidning möjligheten att blifva spridd är ett ytterst vigtigt lifsvilkor. Om man derför förbjuder spridningen genom postverket, blir denna möjlighet väsentligt förminskad. Att nu således vilja lägga hinder i vägen för spridande, genom postverkets försorg, af tryckalster, hvilka Tryckfrihetsförordningen förklarar *få* spridas, är tydligen stridande mot Tryckfrihetsförordningens anda, om ock icke mot dess bokstaf. Så synes mig förhållandet äfven vara med det förslag, som under debatten blifvit framstäldt och med anledning hvaraf man yrkat en återremiss.

Af detta skäl: emedan motionen, åtminstone sådan den nu är affattad, står i strid mot Tryckfrihetsförordningens anda, kan jag icke instämma med motionären eller reservanterna, utan måste förena mig i det slut, hvartill Utskottet kommit.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Hvad sjelfva den sak beträffar hvarom Herr Berg motionerat, hyser jag i likhet med många andra talare den önskan att lotterierna och lotterispelet skulle upphöra; men detta torde dock höra till de fromma önskningarne. Jag tror att lotterispelet, hvad man än må göra till dess förebyggande, ändå kommer att fortfara. Men staten kan ju, på samma grund som t. ex. kortspel beskattas genom kortstämpel, äfven belägga lotterispel med skatt, såsom fallet är i andra länder. Att helt och hållet förbjuda det för vårt land, tror jag nästan vara oklokt.

Hvad nu beträffar det sätt, på hvilket Bevillnings-Utskottet behandlat föreliggande fråga, anser jag att Utskottet sökt att bevisa mer än det i sjelfva verket kan bevisa, beträffande de hinder, som skulle förefinnas i grundlagen.

Jag tror, att om man ville försöka att förhindra utgifvande af sådana tidningsnummer, i hvilka lotteriannonser finnas införda, man derigenom skulle träda tryckfrihetslagens föreskrifter för nära; men att man icke gör det genom att förbjuda staten att medverka till befordrande af deras spridning, skall jag visa endast med det exemplet, att, om svenska staten skulle vilja helt och hållet indraga postverket, ingen skulle kunna påstå att något hinder derför förefunnes i tryckfrihetslagen. Jag anser derför att likasom tidningsutgifvares rätt att sprida sin tidning, äfven *med* lotteriannonser, är gifven enligt tryckfrihetslagen, så är ock statens rätt att *neka att hjelpa till med spridningen* genom sitt postverk gifven och klar.

Hvad den praktiska tillämpningen af motionärens förslag beträffar, så tror jag att beträffande den i fråga satta skyldigheten för posttjenstemännen att tillse, huruvida tidningar, som inlemnades för postbefordran, innehölle lotteriannonser eller ej, Utskottet har rätt i

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

sina derom uttalade åsigter, utom andra betänkligheter, som deremot kunna anföras, ehuru man visserligen redan inslagit på denna väg genom det förbud, som förefinnes att i korsband försända skrifter, som innehålla lotteriannonser.

Då Utskottet uttalar den åsigt, hvilken äfven delas af reservanterna, att förslaget afsåge en åtgärd, som fölle under området för Konungens administrativa lagstiftningsmakt, så hade Utskottet, i enlighet med denna åsigt, icke bort företaga motionen till behandling, utan, jemlikt gällande arbetsordning, återlemna densamma. Emellertid, då motionären påyrkat ändring i en författning eller ett stadgande, som tillkommit genom båda statsmakternas beslut, så vill jag icke klandra Utskottet, derför att det icke återlemnat motionen. Nu tror jag att det skulle vara mest praktiskt handladt att åter remittera förslaget till Utskottet, emedan ännu en eller två motioner i förevarande syfte föreligga till behandling. Jag vill icke på förhand uttala min åsigt beträffande dessa; men man finner häraf vigten utaf att frågor af enahanda art, så vidt möjligt är, af samma Utskott behandlas, och på det man ej nu må blifva förhindrad att rätt pröfva dessa senare förslag, ber jag att endast på detta skäl få yrka återremiss.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af Kammarens förhandlingar samt lemnade ordet till:

Herr Rundgren, som yttrade: Jag skall inskränka mig till att upptaga den förklaring, som nyss afgifvits, eller att, om än motionärens och reservanternas förslag icke direkt stå i strid mot grundlagens bestämmelser, de dock indirekt ingripa deri, emedan uppenbart vore att för en skrifts framgång dess obehindrade spridning är af synnerlig vigt och att således, om hinder uppställas för dess spridning, detta indirekt blir stridande mot grundlagen. Är detta en sanning, då skulle man ock kunna utsträcka detta till att säga, att för hvarje skrift, för hvarje tryckalster, som utgifves, synnerlig vigt ligger vid deras spridning och att således hvarje hinder i detta hänseende är något, som strider mot grundlagen. Nu finnes det emellertid inga skrifter, som, på samma sätt som tidningar och tidskrifter, få spridas genom posten. Månne man nu vill säga att detta är något, som indirekt strider mot grundlagen? Jag tror att man icke behöfver något annat argument för att tydligt ådagalägga, att ett hinder mot lotteriannonsers fria spridande hvarken direkt eller indirekt står i strid mot grundlagen. Det är också en annan sak, som jag måhända i samm anhang dermed bör säga, emedan det rör den mycket omtalade spridningen. Den ärade representanten från Göteborg yttrade nemligen, att i Frankrike och äfven på åtskilliga andra ställen det hade förekommit förbud mot tidningars spridning på gatorna, men icke med posten. För honom kan det dock omöjligen vara obekant, att i Frankrike, Tyskland, Ryssland och kanske äfven andra länder förbudet mot vissa utländska tidningars spridande är alldeles absolut och således gällande i mycket vidsträcktare mån, än hvad som här är afsedt. Jag före-

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

ställer mig att, då alla äro ense derom, att dessa ifrågavarande lotteriannonser äro ett ofog, som bör stäfjas, man jemväl icke bör nöja sig med det *rena* afslag, Utskottet föreslagit, utan att man åtminstone bör tillstyrka återremiss till Utskottet, på det Utskottet må uttänka någon utväg för att vinna det mål, motionen åsyftar.

Herr Ekenman: Sedan jag begärde ordet, hafva åtskilliga talare yttrat sig i samma syfte som jag ämnat och jag har således anledning att fatta mig ganska kort.

De skäl, som hufvudsakligen blifvit anförda till försvar för Utskottets afstyrkande hemställan, synas mig hafva varit *dels* det, att motionärens förslag skulle innebära någonting stridande emot Tryckfrihetsförordningens föreskrifter och *dels* att den föreslagna censureringen skulle för posttjenstemännen medföra stora svårigheter.

Hvad beträffar det första af dessa skäl, eller att motionen skulle stå i strid med grundlagen, så ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå att detta förslag icke i ringaste mån berörer Tryckfrihetsförordningen. Det afser endast, så vidt jag förstår, att svenska postverket, som är ett statens verk, icke skall biträda vid spridandet af lotteriannonser, hvilka jag tror hela landet anser innebära tillkännagifvande om ett förderfligt företag, som tillika i svensk lag är belagdt med straff.

Hvad härefter vidkommer det andra skälet eller de med censureringen förknippade svårigheter, så torde detta skäl vara vederlagdt genom den omständighet, att vi redan förut hafva förbud mot befordran med posterna af försändelser under band, innehållande lotteriprospekter m. m.; efter hvilket förbuds meddelande knappt något försök lär skett att bryta emot detsamma. Jag tror icke att det för posttjenstemän bör vara svårare att kontrollera att icke tidningarne innehålla lotteriannonser, än att icke sådana förekomma i korsbandsförsändelserna.

De af pressens försvarare, som vid detta tillfälle uttalat den misstanken emot pressen att, om föreslaget antoges, man på bakvägar skulle söka att kringgå förbudet, anser jag icke vara pressens verkliga vänner. Jag hyser nemligen nog hög tanke om pressen, för att tro att den icke skall på sådant sätt söka kringgå ett gällande lagbud. Tvärtom är jag förvissad derom att med bifall till motionen man skulle vinna det syfte, att lotteriannonserna ej vidare skulle förekomma i våra tidningar och dermed det väsentligaste medlet för deras publicerande tillintetgöras, hvilket åter måste medföra den följd att deltagandet i lotterispelet minskades.

Som jag emellertid tror att motionärens och reservanternas syfte bäst tillgodoses genom att biträda det af representanten från Karlskrona framstälda yrkandet om återremiss, inskränker jag mig till att förena mig deruti.

Herr Fredricson: Ehuru alla kunna vara ense om det oskick, som genom lotteriväsendet i allmänhet bedrifves, så lärer dock detsamma icke så lätt kunna utrotas; åtminstone bör detta ske på helt

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

annat sätt än genom ändring af bestämmelserna i 4 § af gällande Tryckfrihetsförordning. Vi veta ju till exempel huru en massa tidningar sändes med posten i paket till landsorten och sedermera der sprides genom kolportörer och att tidningar, innehållande lotteriannonser, i Stockholm utdelas på gator och gränder samt utdelas i husen, utan att förut hafva gått genom posttjenstemännens händer, äfvenså att tidningar spridas genom bref. Huru skall då den kontroll, som här ifrågasättes, kunna åvägabringas?

Beträffande Herr Rundgrens yttrande att endast tidningar och tidskrifter finge befordras genom posten, så vill jag fästa uppmärksamheten derå, att en hel mängd andra saker befordras genom denna anstalt.

Jag inskränker mig för öfrigt till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag ber till en början att få till alla delar instämma uti de anmärkningar, med hvilka den ärade representanten från Upsala inledde sitt anförande, och jag vill härtill lägga, att jag skulle hafva instämt i det klander han sålunda uttalade rörande pressens förhållande till denna sak, *äfven om* detta klander varit mindre mildt formuleradt än det nu i sjelfva verket var.

För det andra ber jag att få göra den anmärkningen att, så vidt jag förstår, man skäligen onödigt inblandat grundlagen i denna sak genom att citera 12 mom. i 1 § Tryckfrihetsförordningen, som förbjuder att för en skrifts föryttrande lägga andra hinder i vägen än dem som i 4 § af samma lag föreskrifvas. Om detta förslag antoges, har staten ju heller icke lagt något nytt hinder för en skrifts spridning till dem, som nu i Tryckfrihetsförordningen föreskrifvas. Staten säger ju endast härigenom till tidningsutgifvaren: sprid din tidning, äfven med innehåll af lotteriannonser, så mycket du vill och orkar åstadkomma; jag lemnar dock icke vidare min medverkan dertill, jag blir icke din agent. Således är det för mig omöjligt att finna, att motionärens förslag kan stå i någon strid emot Tryckfrihetsförordningen.

För det tredje vill jag säga, att de af Bevillnings-Utskottet anförda så kallade praktiska skälen, eller svårigheterna vid tillämpningen af motionärens förslag, synas mig väga litet eller intet i vågskålen.

När jag emellertid icke vill rösta för reservanternas förslag, föranledes jag dertill af följande skäl.

Svenska postverket är ett statsmonopol, lärer förmodligen alltid så förblifva; någon anledning torde icke förefinnas att denna institution hos oss skall ersättas af någon enskild entreprise. Detta statsmonopol är för landets såväl andliga som materiella samfärdsel så ytterst vigtigt, att det är nödvändigt, att denna administrationsgren är, jag vill icke säga indifferent för hvad den befordrar, men åtminstone i yttersta måtto opartisk.

Nu vet jag icke huru långt man en gång kan komma att gå på den väg, der man skulle taga första steget med motionärens eller med reservanternas förslag. Jag vet icke, huru långt man skulle kunna

komma under förändrade förhållanden, som jag icke vill förutsätta, än mindre karakterisera, men som jag dock måste hålla för möjliga; och då jag icke vet detta, är jag tveksam i afseende på första steget. Jag vill icke, att man skall inträda på en bana, på hvilken man möjligen skulle komma derhän, att detta statsmonopol blefve ett instrument i partilidelsens hand. Jag har äfven ett annat skäl, det nemligen att genom den motion, som af en ärad representant för Malmö blifvit väckt, rätta vägen för frågans lösning enligt mitt förmenande är anvisad.

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

Herr Liss Olof Larsson: När jag tog del af ifrågavarande väl motiverade Utskottsbetänkande, trodde jag knappt att någon diskussion skulle uppstå i Kammaren angående denna fråga, men det har visat sig, att jag misstagit mig, ty många af Kammarens ledamöter hafva yrkat dels återremiss, dels bifall till den vid Utskottets Betänkande fogade reservation. För min del kommer jag att obetingadt rösta för bifall till Utskottets betänkande, sådant det nu föreligger, och jag har icke många skäl att tillägga till dem, som redan anförts, men jag skall dock bedja att få säga några ord.

Jag skall icke bemöta min grannes till höger yttrande i mer än ett afseende. Om jag hörde rätt, yttrade han, att med posten icke få befordras andra tryckalster än tidningar. Jag ber att i så fall få erinra honom om, att man med posten får skicka hvilka tryckalster som helst, både böcker och tidningar.

För min del är jag ingen beundrare af lotterier, men de finnas, om icke hos oss, så i utlandet, och som vi icke kunna skrifva lagar för utlandet, så lära vi svårligen kunna på den väg motionären föreslagit vinna det önskningsmål han söker. Så länge folket vill spela bort sina penningar, kunna vi svårligen förhindra det, ty de finna tusen utvägar att tillfredsställa sin spellusta. Det är i alla fall icke värdt, att vi söka göra oss bättre än vi äro och visa oss så skenheliga och sedliga, som om vi icke skulle lagligen tillåta något, som strider emot sedligheten, eller sådant på hvilket folket kan förstöra sina penningar, eller tillåta annonsering om sådant. Dagligen se vi i tidningarna, huru man annonserar öppnande af schweitzerier och andra krogar, biljarder och dylikt — ställen, der man ostraffadt och under lagens skydd super upp eller spelar bort sina penningar — ja, allt hvad man eger, och derjemte förstör både kropp och själ. Man får supa, tills man blir så öfverlastad, att man ligger på gatan, blott man har fem kronor att betala derför, ifall man icke får ligga i fred och behålla femman. Det är derför icke värdt att söka göra oss bättre än vi äro; då vi tillåta att folk får supa upp allt hvad de ega utan att få nämnvärdt straff derför, så kunna ej lotterierna vara farligare, ty jag har ej hört talas om att någon har spelat bort alla sina egodelar på lotteri, och har det händt, lärer det väl ändå höra till undantagen. Deremot känner jag många, som på lagliga krogar och schweitzerier supit upp allt hvad de egt, och sjelfva med hustru och barn kommit på fattigvården.

Men det var egentligen icke detta jag ville säga, utan orsaken,

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

hvarför jag begärde ordet, var att påpeka ytterligare en omständighet för bifall till Utskottets hemställan. På samma gång vi så dugtigt fördöma allt lotteriväsende och säga, att det skall bort, på samma gång gynna vi och ställa sjelfve till med lotterier — vi se grandet, men icke bjelken. Jag skall blott be att få erinra Herrarne om 1860 års premie-lån. Der lottar man ut obligationer tvenne gånger om året, hvilken utlottning verkställes af Riksgäldskontoret. Skulle man nu äfven förbjuda annonser om statens eget lotteri? Och vidare: staten upptager lån mot fyra procents obligationer, hvilka lån amorteras medelst utlottning af obligationerna, som då inlösas till parikurs; och hvarföre ställas de på utlottning? Jo, naturligtvis för att få så mycket högre kurs vid försäljningen. Köparen resonnerar på det sättet: om jag köper fyra-procents-obligationer löpande med endast fyra procent ränta, är visserligen räntan låg, men köpes den för t. ex. åttiofem procent af dess nominella värde, så beräknar jag alltid möjligheten af den vinst, som tillskyndas mig, om den snart utlottas, ty det kan ju hända, att de lottas ut om några månader eller år, och då får jag ut hela det belopp, hvarå obligationen lyder, och min vinst är då 15 procent, ifall jag betalt endast 85 procent. Det är derför man betalar dessa obligationer högre än de äro värda, om man endast tager hänsyn till räntan. Riksgäldskontoret annonserar å statens vägnar derom, och derom annonsera äfven andra. Jag hemställer om det är meningen att de tidningar skulle förbjudas, som intoge annonser rörande en af Riksdagen eller dess verk vidtagen åtgärd? Jag tror icke att sådant låter sig göra, och jag tror icke heller, att man vinner något resultat, om man går in på hvad motionären eller reservanterna föreslagit.

I Tyskland och Danmark lär man hafva lotterier för statens räkning och under statens kontroll; jag vet icke huru mycket sämre de folken äro än vi, men så mycket klokare äro de åtminstone, att de i stället för att låta penningarne gå ur landet, spela inom landet. Om nu millioner gå ur landet på lotteri, bör man icke missunna landet den lilla inkomst, det kan hafva af lotteriannonserna, ty det är väl den enda säkra inkomst, vi hafva af lotteriet. Och jag tror förövrigt icke, att man skall sälja lotterisedlar hvarken mera eller mindre, om man förbjuder lotteriannonser. Jag yrkar bifall till Utskottets betänkande.

Herr Carl Ifvarsson: För min del får jag tillstå, att då jag genomläste Utskottets motivering för sitt afstyrkande af nu ifrågavarande motion, jag kom till den uppfattningen, att Utskottet ganska väl motiverat detta sitt afstyrkande, och jag har ytterligare styrkts i denna åsigt genom åhörande af den nu förda diskussionen. De anmärkningar, som här blifvit gjorda mot Utskottets förslag, synas mig nemligen så underhaltiga, att jag knappast kan fästa något afseende vid dem.

Jag skulle derföre icke hafva upptagit Kammarens tid med att säga något i denna fråga, om jag icke hört, att flere talare yrkat ärendets återremitterande till Utskottet. Jag medger visserligen, att en återremiss icke kan vara farlig; ty då, enligt mig meddelad upp-

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

gift, Första Kammaren redan fattat beslut i frågan, skulle en återremiss endast hafva till följd att Utskottet uppmanade Kammaren att jemväl i frågan besluta, och man således derigenom endast blefve i tillfälle att åter få hålla en lång diskussion i ämnet. Men för min del vill jag dock på förhand förklara, att jag under alla förhållanden kommer till samma resultat som Utskottet i dess föreliggande betänkande eller att motionärens förslag bör afslås.

Utom alla de skäl, som för ett afslag af motionen redan blifvit anförda, vill jag nämna ännu ett. Då posttjenstemännen, om motionen vunne framgång, skulle till sina förutvarande åligganden erhålla ytterligare ett uppdrag, som i och för sig vore både tidsödande och fordrade mycken urskilning, så måste, vid det förhållande att dessa tjenstemän redan nu hafva tillräckligt mycket att göra, följden af en anordning sådan som den nu ifrågasatta blifva den, att poststjenstemännens antal måste ökas. De nya göromålen stälde ock nya anspråk på dem, som skulle sköta desamma, då nemligen dessa göromål komme att innefatta mer än vanliga expeditionsgöromål. Vill man således öka posttjenstemännens antal och hafva lärdare tjenstemän med ty åtföljande högre statsutgifter, bör man ingå på den väg motionären föreslagit. För min del önskar jag dock icke beträda denna väg, allra minst nu då man klagar öfver för stora statsutgifter och för många tjenstemän.

Det är detta skäl, förutom alla de öfriga, som här förut blifvit anförda emot motionärens förslag, som ger mig anledning att yrka bifall till Utskottets afstyrkande förslag.

I detta anförande instämde Herr *Gunnar Eriksson.*

Herr E. G. Boström: Jag hade visserligen uppskrifvit åtskilligt, som under denna diskussion förekommit, för att upptaga detsamma till bemötande, men då debatten nu så länge fortskridit, vill jag nu inskränka mig till att återtaga mitt förra yrkande och förena mig med dem, som yrkat återremiss.

Herr Ola Månsson: Af den särdeles långa och sakrika diskussion, som här i denna fråga hållits, framgår tydligt, att frågan icke är så liten, som vid första påseende kan tyckas. För min egen del har jag ock genom den beröring, hvari jag varit med en lotterikollektör från Köpenhamn, som i Sverige utbjöd lotter, kommit till den uppfattningen, att det icke är småsaker, hvarom här är frågan, utan att enorma summor årligen gå till utlandet, särdeles Danmark, i betalning för lottsedlar. Jag tror derför ock att här är något, som bör regleras antingen så, att det blott inom landet blir tillåtet att spela på lotteri, eller ock så, att ett totalt förbud för lotterier utfärdas. Jag vet icke, hvilketdera af dessa sätt vore det bästa, men jag tror, att när en sådan spellust är rådande som nu är fallet, det vore bäst att tillåta lotteri här, då penningarne åtminstone stannade inom landet. Emellertid vill jag icke påstå, att vare sig motionärens eller reservanternas förslag träffar det i detta fall rigtiga, ty förhållandena kräfva en insigtsfull pröfning, men önskligt vore, om regeringen ville

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

uppmärksamma dessa förhållanden, ty säkert är att till dessa utländska lotterier utgå så stora summor, att kanske flertalet af Kammarens ledamöter derom icke hafva någon aning.

Jag vill emellertid icke göra något yrkande, utan har endast velat yttra, att frågan är af vigt och bör snarast möjligt regleras i den rigtning, att vårt lands penningar icke såsom nu i milliontal gå till utlandets lotterier.

Herr Berg: Jag ber om ursäkt, att jag efter en så långvarig diskussion nu tager till ordet; men jag skall icke vara vidlyftig. Min afsigt är endast att få tillkännagifva, att jag icke af hvad under diskussionen förekommit funnit anledning frångå de åsigter jag förut en gång, då denna fråga förevar, här uttalat och hvilka väsentligen öfverensstämma med de af Utskottet i detta betänkande framlagda. Jag torde härvid icke behöfva ingå i någon närmare utredning, huruvida det ifrågasatta förslaget om förbud mot befordran med post af tidningar, innehållande lotteriannonser, kan anses stridande mot grundlagens bud. Att så skulle vara fallet har Utskottet icke påstått, utan endast erinrat om "det ur konstitutionel synpunkt betänkliga uti en sådan åtgärd, som den af motionären föreslagna, vidtagen i det erkända syftet *att genom administrativ föreskrift söka faktiskt omintetgöra utöfningen af en i grundlagen medgifven rättighet*", och härutinnan är jag ense med Utskottet. Då en tidnings bestånd hufvudsakligen är beroende deraf att den kan spridas till en större allmänhet och medlet dertill är dess befordran genom postverket, som af staten är till en sådan befordran monopoliseradt, så kan jag för min del icke finna annat än att staten, om den förbjuder åtskilliga i öfrigt tillåtna tidningars fortskaffande genom posten, i och med detsamma för dessa tidningars spridning och deraf beroende tillvaro lägges sådana hinder, som väl icke kunna anses öfverensstämma med grundlagens mening och anda, om de ock icke äro uppenbart stridande mot dess bokstaf. Derjemte anser jag mig böra betona en omständighet, hvarpå jag, redan då frågan förra gången var föremål för Riksdagens pröfning, lade mycken vigt, nemligen det i min tanke fullkomligt olämpliga, för att icke säga vådliga, i den i reservationen uttalade åsigt, enligt hvilken Kongl. Maj:t skulle kunna på administrativ väg låta utfärda förbud för tryckalsters spridande, äfven i de fall, då dessa icke innehölle något, som vore stridande mot grundlagens eller allmänna lagens bud. I motionärens förslag göres ingen skilnad emellan lofliga och olofliga lotterier, och, enligt detsamma, skulle således en posttjensteman genom sin censur kunna hindra spridning af en tidning, som till exempel allenast innehölle ett tillkännagifvande att med Kongl. Maj:ts tillstånd ett lotteri för välgörande ändamål komme att inrättas, der man mot erläggande af en viss afgift kunde erhålla en möjligen utfallande vinst. Anser man sig nu böra uppmana Kongl. Maj:t att på administrativ väg förbjuda ett sådant både lagligt och lofligt tillkännagifvandes spridning genom posten, måste man också erkänna Kongl. Maj:ts befogenhet att en annan gång på samma väg förbjuda spridandet af vissa tidningar, som innehålla

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

klandrande uttryck mot någon regeringsåtgärd, vissa politiska satser eller mera dylikt och sålunda kommer man in på en bana, som man icke vet hvart den slutligen kan leda. Allra minst kan jag föreställa mig att ett beslut i sådant syfte skall på Bevillnings-Utskottets föredragning af Riksdagen fattas.

Af dessa anledningar anser jag mig, lika med Utskottet, böra afstyrka bifall till motionen, och jag kan så mycket mindre instämma i yrkandet på återremiss af betänkandet, som detta yrkande utgår från den förutsättningen, att Bevillnings-Utskottet skulle kunna föreslå något annat korrektiv mot lotteriannonser än motionen innehåller. Att till exempel, såsom en talare ifrågasatt, stadga ansvar för den tidningsutgifvare, som med posten skickade lotteriannonser, är ju något helt annat än att förbjuda tidningens försändande med posten, såsom motionären föreslagit.

Lika litet torde från motionärens förslag kunna hemtas anledning att, såsom en annan talare yrkat, förbjuda postverket att emottaga prenumeration på sådana tidningar, som postverket kan anse innehålla artiklar rörande lotteriannonser, och jag kan icke för min del anse att man bör återremittera denna fråga till Bevillnings-Utskottet, i ändamål att detta Utskott må taga initiativ i frågor, hvilka synas mig ligga temligen mycket utom Utskottets befogenhet. För min del får jag således yrka bifall till Utskottets betänkande.

Herr Johan Jönsson: Jag hade väl icke tänkt begära ordet i denna fråga, men då en af kyrkans högst uppsatte män två gånger haft ordet i frågan och dervid påyrkat frågans återremiss till Utskottet, för att Utskottet måtte inkomma med ett förslag i motionens syfte, vill jag erinra honom om det skriftens ord, der det talas om, att man bör låta ogräset växa till skördetiden, så att man icke med ogräset äfven upprycker hvetet.

För öfrigt är det väl en klar sak, att hvarje tidningsprenumerant söker att få sina tidningar så färska som möjligt, och postverket har äfven, såsom det nu är ställdt, i sin förmåga att hastigt befordra tidningarne till sin bestämmelseort. Nu har man här framkommit med förslag att lägga karantän på dem, så att de skulle komma att först någon tid qvarligga på postanstalterna.

Jag för min del ber att få biträda deras mening, som rösta bifall till Utskottets förslag.

Herr Granlund: Då reservanten i denna kammare nu afstått från att yrka bifall till reservationen och instämt med dem, som yrkat återremiss, så ber äfven jag att få återtaga mitt yrkande om bifall och att i dess ställe få yrka återremiss. Jag gör detta hufvudsakligen på den grund, att, enligt de underrättelser, som ankommit från Första Kammaren, frågan der ännu icke är afgjord.

Herr J. Andersson i Tenhult: Jag ber att få återtaga mitt yrkande om bifall till reservationen och yrkar i dess ställe frågans återremiss till Utskottet.

Om förbud mot befordran med post af tidningar, som innehålla lotteriannonser. (Forts.)

Öfverläggningen förklarades slutad. Sedan de ledamöter, som yrkat bifall till reservanternes förslag, frånträdt detta yrkande och i stället förenat sig om yrkandet på återremiss, återstodo numera endast två meningar, i enlighet med hvilka Herr vice Talmannen gaf propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på antagande af förslaget om ärendets återförvisande till Utskottet. Herr vice Talmannen fann den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering likväl begärdes, blef en omröstningsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

"Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemstält i dess Betänkande N:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat nämnda Betänkande.

Omröstningen företogs och utföll med 137 ja mot 48 nej, i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

§ 4.

Angående skatt å maltdrycker.

Sedan Herr Talmannen nu återkommit, skedde föredragning af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 9, i anledning af väckt förslag om skatt å maltdrycker.

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *Anders Nilsson* hade i motion, N:o 122, framstält ett så lydande förslag: "att Riksdagen må besluta en afverkningsskatt med 20 eller minst 10 öre för hvarje till försäljning i ölbryggeri tillverkad kanna öl, bier och porter; att kommunalnämnden får skyldighet att till taxeringskomitén ingifva uppgift på sannolika antalet kannor öl, bier och porter, som i bryggerierna kunna anses tillverkas; samt att taxerings- och pröfningskomitéerna sedan derå vidtaga de åtgärder dem tillkomma".

Beträffande denna motion, hade Utskottet hemstält,
att densamma icke måtte till någon åtgärd föranleda.
I anledning af nämnda hemställan yttrade motionären

Herr Anders Nilsson: Ehuru jag är Utskottet tacksam för det humana sätt, hvarpå Utskottet behandlat min motion, genom att ej begagna fullt samma sätt, hvarpå Utskott i allmänhet pläga begrafva de döda, så vågar jag ändå en kort stund upptaga Kammarens tid. Min motion kan visserligen synas ringa, isynnerhet som jag står

Angående skatt å maltdrycker. (Forts.)

ensam om densamma, men betraktar man saken litet nogare, skall man säkerligen finna, att den ej är af så ringa betydelse. Mångfaldiga förslag framställas här om jernvägsanläggningar, båthamnar, omläggning af backiga landsvägar, om anslag till skarpskytteväsendet och allt möjligt, men hvar taga penningar till alla dessa utgifter? Som vanligt begagnas väl höjda tullar och tilläggsbevillning! Men när vi återvända hem från Riksdagen, så möter oss folket med ett: hvarföre beskatta oss så mycket? Vi försvara oss då med, att det uppstått en statsbrist, som måste betäckas. Folket svarar då med att ytterligare fråga: hvarför har ej Riksdagen, för att till någon del betäcka bristen, lagt en särskild beskattning på ölbryggerierna. Så talar folket, och jag i min egenskap af folkrepresentant har ej kunnat underlåta att framhålla deras önskningar.

Min motion har erhållit ett ytterligare starkt stöd uti sjelfva Bevillnings-Utskottets utlåtande, då Utskottet omförmäler, att sedan den s. k. bränvinskomitén infordrat upplysningar från länsstyrelserna angående tillståndet i riket i afseende på missbruket af starka drycker, »flere af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i anledning deraf anfört, att de rusdrycker, hvilka inom landet missbrukades, ingalunda uteslutande utgjordes af bränvin och dit hänförliga drycker, utan att det omåttliga förtärandet af vin och *maltdrycker*, som på flera ställen, i synnerhet på landsbygden, egde rum, vore en af de förnämsta orsakerna till de klagomål, som blifvit anförda». Genom detta uttalande hafva vi således fått en bekräftelse på, att maltdrycker — hufvudsakligen öl — omåttligt begagnas i landet, och att åtgärder till hämmande af öldrickandet äro lika mycket af behofvet påkallade som mot bränvinssupandet. Men jemför man den beskattning, som är lagd på bränvinsbrännerierna och ölbryggerierna, måste man tillstå, att de senare äro särdeles lyckligt lottade. Bränvinsbrännaren får ej allenast bygga sitt dyrbara bränneri, släppa till alla för tillverkningen nödiga produkter och slita ut både dragare och sig sjelf, han får äfven föda och herbergera statens kontrollör, som räknar hvarje droppe af tillverkningen. Men icke nog härmed — staten betror honom ej att efter eget godtfinnande försälja sin tillverkning. Kan han skaffa sig betyg från kommunalstyrelsen, att han kan räkna och skrifva, så kan han möjligen af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande få tillstånd att sälja minst 15 kannor; eljest är han inskränkt till att sälja endast stora partier, men då kommer han i händerna på köpmännen, hvilka äro kända för att kunna både räkna och profva, så att vinsten för tillverkarne blir måttlig.

Under allt detta går ölbryggaren alldeles fri, stoppar fickorna fulla med penningar och skrattar åt hela verlden. Om nu rättigheten att inrätta ölbryggeri kunde betraktas såsom en slags ersättning till jordbrukaren derför, att bränvinsbränningen är så hårdt beskattad, så vore det ej mig emot. Men jordbruksnäringen har tyvärr ej något gemensamt med bryggerinäringen. Ölbryggaren göder visserligen stora hästar, men är i allmänhet ej jordbrukare, endast en spekulant, som köper spanmål af allmogen, blandar upp maltet med s. k. engelsk humle och tillsätter hvarjehanda annat. Allmänheten

Angående skatt å maltdrycker. (Forts.)

dricker med begärlighet detta öl och bryggaren samlar penningar. Hvad vore väl billigare än att lägga någon särskild beskattning på en så gifvande näring?

Utskottet har anfört, att bränvinslagstiftningskomitén äfven fått i uppdrag att afgifva utlåtande om ölbeskattningen samt att en professor blifvit anmodad att i utlandet inhemta kännedom om der brukliga olika sätt att uttaga denna beskattning, vid hvilket förhållande Utskottet anser bäst att låta frågan hvila till dess komitén hunnit afsluta sitt arbete. Men då Utskottet vidare säger, att ölskatten kan läggas på *maltet*, så tror jag ej, att detta vore lämpligt. Ty om maltet tages till beskattningsnorm, tror jag att vi få sämre öl.

Jag vill icke klaga på det öl, vi få här i Stockholm, men det, som vi få nere på landsbygden, är redan sådant, att om nu maltet skulle blifva särskildt beskattadt, tror jag det blefve ganska farligt att förtära deraf. Men detta är en sak, som vi ej torde behöfva frukta. Det är likväl en annan omständighet, som af Utskottet framhållits, i det Utskottet förmenar, att inmäskningen skulle kunna läggas till grund för en beskattning af ölet. Icke heller detta skulle, enligt mitt förmenande, vara nyttigt. Ty huru skulle man kunna kontrollera inmäskningen utan en kontrollör. Men jag vill för min del icke veta af någon kontrollör, ty denne förtär en stor del af statens inkomster. Jag tror att det mycket väl skulle gå an att taxera ölbryggerierna på enahanda sätt som bränvinsförsäljningen vid gästgifverierna. Herrarne hafva af min motion i ämnet inhemtat, hurusom jag föreslagit, *att* kommunalnämnden skulle ega att härutinnan uppgöra förslag, *att* taxeringskomitén borde kunna höja eller sänka det sålunda föreslagna beloppet, samt *att* vidare pröfningskomitén skulle pröfva, i händelse af klagan, alldeles såsom i vanliga fall. Detta kunde väl gå för sig, åtminstone till en början, och till dess den komité, som nu har frågan om hand, hunne inkomma med ett mera utarbetadt förslag; då kunde ju författningen ändras. Skola vi nu låta saken vara och vänta, till dess den nämnde professoren blir färdig med sitt yttrande och komitén med sitt utlåtande, blir följden den, att vi få vänta kanske ännu tre eller fyra år och dragas med förhöjd bevillning, medan ölbryggarne gå fria; och detta kan jag ej finna lämpligt. Vi hafva af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes till komitén afgifna upplysningar i ämnet inhemtat, att det i landet öfverklagade superiet till stor del just består i ett omåttligt förtärande af maltdrycker.

Jag skulle nog gerna önskat bifall till min motion och afslag å Utskottets hemställan; men då måhända sjelfva klämmen i motionen icke var precis så väl stiliserad och det för öfrigt vore roligt att höra, om icke Utskottets ledamöter tilläfventyrs fallit på en annan tanke, yrkar jag återremiss, för att, om möjligt, få ett litet mera fördelaktigt utlåtande från Utskottet rörande min motion.

Herr C. A. Jönsson: I händelse Kammaren emot all förmodan skulle bevilja en återremiss, vet jag sannerligen icke, hvartill en sådan skulle tjena. Utskottet har, enligt min åsigt, vid sitt afstyrkande af

motionen framlagt sådana fakta, att icke ens motionären sjelf torde behöft uppträda och söka försvara sitt förslag. På sätt motionären sjelf yttrat och af Utskottet blifvit antydt, hafva de ifrån Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till den så kallade bränvinskomitén inkomna upplysningar gifvit vid handen, att missbruket af rusgifvande drycker till en stor del består i ett omåttligt förtärande af maltdrycker. Detta föranledde också komitén att ingå till Kongl. Maj:t med en anhållan om förordnande af en fackman för att till utlandet afresa och derstädes inhemta kännedom om gällande lagstiftning i afseende på tillverkning och försäljning af öl och andra maltdrycker. Detta har nu skett, och frågan ligger för närvarande under komiténs pröfning och blir snart underställd Kongl. Maj:ts handläggning. Jag kan också trösta den ärade motionären med, att vi ganska snart torde få en ölbeskattning, ehuru jag för min del verkligen icke är särdeles benägen derför. För närvarande torde vi alltså icke böra vidtaga någon åtgärd härvidlag; ty att bifalla motionen, sådan den förelåg, har Utskottet verkligen icke kunnat göra. För öfrigt tror jag icke, att Riksdagen skulle blifva särdeles belåten med att bifalla ett så pass vigtigt förslag som det föreliggande, innan det underkastats en mera noggrann och omsorgsfull granskning, än som en enskild motionär ens kunnat vara i tillfälle egna deråt.

Angående skatt å maltdrycker. (Forts.)

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Efter det Herr Talmannen gifvit propositioner enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 5.

Vid föredragning dernäst af Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 10, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Utskottets Betänkande N:o 3, angående väckt motion om särskild bevillning för vissa innehafvare af ordensvärdighet, blef den i nämnda memorial föreslagna voteringsproposition af Kammaren godkänd, hvarjemte Utskottets i slutet af memorialet intagna yttrande lades till handlingarne.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets Utlåtande N:o 4, i anledning af styrelseledamoten vid Riksbankens afdelningskontor i Malmö T. Lundquists ansökning om uppflyttning i fjerde tjenstegraden.

§ 7.

Förekom till afgörande Banko-Utskottets Utlåtande N:o 5, i anledning af styrelseledamoten vid Riksbankens afdelningskontor i Göteborg C. M. Nyströms ansökning om pension.

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström.

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström. (Forts.)

Utskottet hade hemstält,

att bemälde Nyström måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han från ledamotskapet i styrelsen afginge, erhålla af Riksbankens medel en pension af ett tusen femhundra kronor årligen.

Efter uppläsning af denna hemställan yttrade

Herr O. B. Olsson: För min del kan jag icke gilla det slut, hvartill Utskottet kommit. Jag tror, att den ifrågavarande tjenstemannen icke är berättigad till erhållande af någon pension. Han har äfven medgifvit detta, likasom bankofullmäktige, men det oaktadt hafva fullmäktige föreslagit, att han måtte komma i åtnjutande af pension till belopp af 3,000 kronor. Denne tjensteman har visserligen tjenstgjort såsom bankoombud något öfver fyra år mot en årlig lön af 4,800 kronor. Sedermera blef han styrelseledamot med en lön af 7000 kronor och fri bostad, hvilka förmåner tillsammans svårligen kunna uppskattas till mindre än 8,000 kronor om året. Då fullmäktige i sitt utlåtande till Banko-Utskottet yttrat, att med afseende å den ifrågavarande tjenstemannens tjenstgöring såsom bankoombud och styrelseledamot, det endast vore en skilnad till namnet, så ber jag få erinra, att skilnaden icke blott består i benämningen, utan äfven deri, att han såsom styrelseledamot uppburit årligen 3,200 kronor mera. När han nu, enligt hvad handlingarne utvisa, innehaft styrelseledamotsbefattningen sju eller åtta år, gör skilnaden i löneförmåner på denna tid något öfver 21,000 kronor, och vill man räkna ränta på detta belopp, så tror jag, att han redan erhållit en pension, som är tillräckligt stor för hans tjenstgöringstid. Dessutom är han, såsom jag nämnt, icke berättigad till erhållande af pension. Om bestämmelsen i 1870 års bankoreglemente fortfarande vore gällande, skulle han efter åtta års förlopp vara berättigad att komma i åtnjutande af pension i lägsta löneklassen, men jag hemställer till Herrarne, huru stor denna pension egentligen skulle blifva efter endast elfva års tjenstgöring. Den skulle blifva så försvinnande liten, att den ej kan ställas i någon jemförelse med de stora inkomster, han haft såsom styrelseledamot.

För min del yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr L. J. Larsson: Såväl bankofullmäktige som Utskottet hafva medgifvit, att styrelseledamoten Nyström icke är berättigad till erhållande af någon pension. Utskottet har också stödt sitt förslag om pension åt honom hufvudsakligen på ett yttrande i ett af Banko-Utskottet vid 1871 års riksdag afgifvet memorial. Der heter det, bland annat, rörande Nyström, att "det torde kunna med visshet antagas, att, om han qvarstår såsom bankoombud, intill dess han uppnår pensionsålder, understöd för hans återstående lifstid icke lärer komma att honom förvägras".

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström. (Forts.)

Men i gällande bankoreglemente finnes ingen bestämmelse, som gifver anledning till att ifrågavarande tjensteman skulle ega rätt att komma i åtnjutande af pension, äfven om han qvarstått i 40 år och uppnått 60 års ålder. Nu har han emellertid endast tjenstgjort i 10 à 11 år; och då han under denna tid i löneinkomster uppburit 75 à 78,000 kronor, så tror jag, att det icke kan vara möjligt att pensionera honom. För öfrigt kan man ej veta, hvartill ett beträdande af denna bana slutligen skall leda; man kan ju tänka sig, att andra dylika vederlikar då också kunde komma att framställa begäran om pension.

Jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Ola Månsson: Vid behandlingen af denna fråga inom Utskottet var jag af den åsigten, att styrelseledamoten Nyström, som med hänseende till sin tjenstebefattning var närmast jemförlig med bankofullmäktige, icke borde beviljas någon pension, emedan det för framtiden kanske kunde vara ett farligt prejudikat. Jag yrkade derför till en början rent afslag. Emellertid upplystes det under öfverläggningen, hvad jag förut icke hade mig bekant, att bankofullmäktige äfvensom Banko-Utskottet och Riksdagen 1871 lemnat den ifrågavarande tjenstemannen det löftet, att, om han stannade qvar på sin plats, han sannolikt skulle vid sitt afskedstagande få pension. Detta löfte må nu gälla hvad det kan, men jag ansåg mig icke längre böra vidhålla min åsigt och kämpa mot beviljandet af pensionen. Jag tänkte, att, när ärendet förekom till afgörande inom Kamrarne, de sjelfva finge bedöma verkan af det gifna löftet. Med erinran att, då bankofullmäktige föreslagit beloppet af pensionen till 3,000 kronor, Utskottet nedsatt det till 1,500 kronor, får jag således till Kammaren öfverlemna bestämmandet om hvad som är det rätta i saken. För min del vill jag hvarken yrka bifall eller afslag å Utskottets hemställan.

Herr Pehr Pehrsson i Törneryd: Såväl bankofullmäktige som Utskottet hafva erkänt, att f. d. bankoombudet Nyström icke är lagligen berättigad att erhålla pension, och vid sådant förhållande förefaller det ganska egendomligt, att fullmäktige detta oaktadt ansett sig kunna föreslå en pension för honon till så högt belopp som 3,000 kronor. Utskottet har visserligen föreslagit endast 1,500 kronor, men äfven detta står i strid med ett föregående uttalande af Utskottet. Vid 1871 års riksdag, då fråga var om en förändrad lydelse af 4 mom. af 132 § i bankoreglementet, omnämndes äfven dessa bankoombud och om dem heter det i slutet af Banko-Utskottets då afgifna utlåtande: "Ombuden vid lånekontoren i Göteborg och Malmö hafva till en del enahanda åligganden som tillkomma fullmäktiges deputerade. Det tillhör dem dessutom bestyr, likartade med dem, som äro anvisade åt de i diskontkontorets styrelse deltagande kommissarier och andra bankens tjenstemän i högsta graden, men icke får häraf dragas den slutsats, att bankoombuden böra vara likstälde med hvarken deputerad eller

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström. (Forts.)

kommissarie i Riksbanken. Bankoombud är icke såsom sådant tjensteman. Han är styrelseledamot och bör kunna från uppdraget skiljas utan rätt till lön eller pension från Riksbanken, såvida han icke derstädes är tjensteman, i hvilket fall han ock måste vara skyldig att inträda i den tjenstgöring, som honom anvisas, derest han icke innehar den tjensteman till pension berättigande ålder. För den person utom banken, som, till bankoombud antagen, derifrån entledigas, skulle det sannolikt icke falla sig lägligt, att i banken inträda såsom tjensteman, hvarken i lägre eller högre tjenstegrad; och att ålägga banken ovilkorlig pensionering af bankoombud skulle kunna leda till missbruk, som åtminstone ej böra underlättas genom beredande åt dessa ombud af särskilda undantagsförmåner, ingalunda erforderliga för att vid blifvande ledighet framkalla skicklige sökande". Jag hemställer till Kammaren huruvida icke på den nu ifrågavarande personen, som, då han antogs till bankoombud, redan uppnått en ålder af 50 år, kunna tillämpas Banko-Utskottets af mig nyss upplästa ord, att befarade missbruk "ej böra underlättas genom beredande åt dessa ombud af särskilda undantagsförmåner, ingalunda erforderliga för att vid blifvande ledighet framkalla skicklige sökande".

På grund af hvad sålunda i frågan förekommit, förenar jag mig med dem, som yrkat afslag å Utskottets hemställan.

Herr Danielsson: Jag vill visserligen erkänna, att Utskottet vid behandlingen af denna fråga gjort så mycket, det ansett sig kunna göra, då Utskottet ganska väsentligt nedprutat beloppet af den föreslagna pensionen. Vi hafva äfven hört af en ledamot, att Utskottet hufvudsakligen stödt sitt tillstyrkande på ett af 1871 års Riksdag gifvet löfte. För min del var jag då icke ledamot af Riksdagen; jag har sålunda icke deltagit i detta löfte och anser mig derföre icke heller vara deraf bunden, så mycket hellre som en kommande Riksdag kan ändra en föregåendes beslut, utan är oförhindrad att yrka afslag å Utskottets hemställan. Om den person, hvarom nu är fråga, skulle få den pension Utskottet tillstyrkt, så är jag öfvertygad, att detta framdeles komme att åberopas såsom ett prejudikat, och det kanske rätt ofta. Men det går icke an att Riksdagen på detta sätt utdelar pensioner, äfven åt sådana, som dertill icke äro berättigade, såsom ju förhållandet är med denne Herr Nyström. Jag tror, att Riksdagen har goda skäl att denna gång afslå pensionen, och särskildt derföre att jag tror, att Riksdagen icke bör härigenom skapa något prejudikat för framtiden, så yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Lyttkens: Då en talare på blekingebänken här uppläst en del af Banko-Utskottets vid 1871 års riksdag afgifna yttrande angående bankoombuden, så skall jag tillåta mig att uppläsa fortsättningen af samma yttrande. Sedan Utskottet till en början uttalat sig om bankoombudens ställning i allmänhet, så heter det i fortsättningen, angående det undantagsfall, som föreligger just i afseende på

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström. (Forts.)

det nu ifrågavarande bankoombudet i Göteborg: »bankoombudet vid Göteborgs lånekontor, år 1869 dertill förordnad, torde icke vara benägen att, efter åtta års tjenstgöring såsom bankoombud, vid 58 års ålder ingå i tjenstgöring i första graden inom Riksbanken, hvartill han, enligt nu gällande föreskrifter, är berättigad att då erhålla tur, särdeles som det torde kunna med visshet antagas, att, om han qvarstår såsom bankoombud intill dess han uppnår pensionsålder, understöd för hans återstående lifstid icke lärer komma att honom förvägras". Detta är bankofullmäktiges utlåtande. Så kommer Banko-Utskottet, som säger: "Hvad fullmäktige i nu förevarande afseende anfört och föreslagit finner Utskottet sig böra biträda och hemställer fördenskull" etc., och detta är af Riksdagen utan diskussion i båda Kamrarne bifallet.

Inom Utskottet var, såsom Herr Ola Månsson anförde, mycket fråga om att afslå denna framställning, men då gjorde sig den mening gällande, att det vore orätt, om Utskottet skulle på det sättet undertrycka Herr Nyströms framställning, emedan han ansågs stå i samma kategori som en tjensteman i Riksbanken, hvilken skall senast första dagen af Riksdagen hafva till bankofullmäktige ingifvit sin ansökan, hvarefter bankofullmäktige skola öfverlemna densamma till Banko-Utskottets afgörande. Hade framställningen blifvit af Banko-Utskottet afslagen, så hade densamma aldrig kommit till Riksdagens pröfning, men jag, för min del, ansåg, att det var Riksdagen som sjelf borde pröfva, hvilken betydelse borde gifvas åt dess uttalande och det löfte, som deruti låg, och om detta löfte skulle vara af noll och intet värde.

Bankofullmäktige hafva emellertid utan reservation anhållit, att pensionen måtte föreslås till 3,000 kronor. För min del ansåg jag detta belopp vara mycket för stort och Utskottet ansåg också, att det skulle bestämmas, såsom nu föreslaget är, till 1,500 kronor. Anser nu Riksdagen, att det år 1871 beslutade bifall till bankofullmäktiges förslag icke har någon betydelse, så skall jag visst icke strida deremot, men mig synes dock, att Riksdagen bör hålla ett en gång uttaladt löfte till den ifrågavarande personen, att han skall med visshet kunna påräkna understöd för sin framtid. Ordet är en gång gifvet och jag anser att detsamma bör hållas.

Jag yrkar derför bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag har varit med om det af bankofullmäktige fattade beslut att tillstyrka pension åt Nyström, fastän, såsom Herrarne nog veta, jag i allmänhet icke är med om att bevilja pensioner, och jag har gjort detta, emedan Riksdagen år 1871 gjorde ett sådant uttalande, som det af Banko-Utskottets vice ordförande nyss antydda. Detta har varit hufvudsakliga skälet för mitt beslut.

Men dertill kommer en annan omständighet, som är anförd i Utskottets betänkande. Det är nemligen den, att vid den tid, då Nyström antogs till bankoombud, hade dessa tjenstemän tur och befordringsrätt i Riksbanken och i följd deraf pensionsrätt; han skulle således, om namnet bankoombud bibehållits, nu haft samma rätt som en tjensteman i första graden — att namnet ändrades, har ej

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström. (Forts.)

gjort tjensten eller befattningen mindre vigtig och ansvarsfull. I första lönegraden hafva tjenstemännen i lön 1,000 kronor vid tillträdet och 1,500 kronor efter fem års tjenstgöring. Nyström skulle således på denna grund hafva lönetur till en tjenst med 1,500 kronor i lön. Nu heter det i § 90 af bankoreglementet, att då sådant för göromålens säkra och skyndsamma gång finnes erforderligt, kunna fullmäktige på pensionsstat öfverflytta en tjensteman, som af sjukdom eller andra omständigheter icke kan sjelf sköta sin tjenst. Fullmäktige ega dervid att tilldela tjenstemannen större eller mindre del af lönen eller ock hela lönen i pension, utan afseende på om han uppfylt föreskrifna bestämmelser om ålder i tjensten eller lefnadsår. Om nu en tjensteman skulle till fullmäktige hafva inkommit med ett sådant betyg om oförmåga att sin tjenst förrätta, som Nyström ingifvit, och fullmäktige följaktligen ansett det vara nödvändigt att afskeda den ifrågavarande tjenstemannen, så hade fullmäktige icke haft annat att göra än att öfverflytta tjenstemannen på indragningsstat för att få någon som skötte tjensten och dermed gifva honom pension.

Med tillämpning af denna grundsats, skulle Nyström alltså hafva fått en pension af 1,500 kronor. Nu hafva fullmäktige deremot föreslagit pensionens belopp till 3,000 kronor. Detta har sitt skäl deri, att man ansett den ledamot af bankkontorets styrelse, som handhafver den dagliga förvaltningen, hafva en mycket vigtigare befattning än en tjensteman i första lönegraden. Detta är orsaken, hvarföre man föreslagit siffran till det högre beloppet. Vill Riksdagen nu gifva allenast det mindre beloppet, så vill jag icke sätta mig deremot. Jag har mindre fästat mig vid sjelfva beloppet, utan endast önskat, att saken måtte komma till Riksdagens pröfning, då Riksdagen sjelf finge bestämma betydelsen af hvad den år 1871 velat besluta. Att säga helt och hållet nej till denna framställning, tror jag deremot icke vara rätt handladt af denna Kammare och kan åtminstone icke sägas vara konseqvent, då man förut gifvit ett sådant uttalande, som det, hvilket år 1871 af Kammaren godkändes.

Herr Gustaf Jonsson: Då icke någon af Utskottets ledamöter emot Utskottets föreliggande förslag anmält sin reservation, torde det för dem vara en skyldighet att nu inför Kammaren gifva tillkänna hvad som ledt dem vid beslutets fattande.

Såsom at flere bland Utskottets ledamöter förut blifvit framhållet, var egentliga orsaken, som föranledde Utskottet att fästa afseende vid Nyströms ansökning, just 1871 års riksdags beslut. Om icke Nyström kunnat bevisa, att han haft ett sådant löfte, hade han säkerligen icke inom Utskottet kunnat vinna bifall till sin ansökning, men då Riksdagen sjelf sagt, att han borde komma i åtnjutande af pension, tror jag icke man handlat orätt och i strid med de principer man bör fasthålla.

För min del tror jag icke, såsom den ärade representanten på kalmarbänken, hvilken nyss yttrade sig, att man icke bör anse sig bunden af ett riksdagsbeslut, deri man icke sjelf deltagit, ty hvad Riksdagen en gång beslutat bör man väl i alla händelser vara skyldig

att respektera, och att man icke deltagit i det förra beslutet bör väl nu åtminstone icke utgöra något skäl att yrka afslag.

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström. (Forts.)

Jag tror icke, att man får förbise, att denne man under en längre tid innehaft en vigtig plats vid Riksbankens afdelningskontor i Göteborg, äfven om han derför under sin tjenstgöringstid haft en riklig lön; och då bankofullmäktige förordade, att Nyström borde få en pension på 3,000 kronor, ansåg Utskottet, att man skulle gå en medelväg och tillstyrkte derföre halfva beloppet. Med anledning deraf kan jag såsom ledamot af Utskottet icke annat än yrka bifall till hvad Utskottet hemstält, nemligen att Nyström af Riksbankens medel måtte erhålla en årlig pension af 1,500 kronor årligen.

Herr O. B. Olsson: För min del vill jag visst respektera hvad såväl bankofullmäktige och Banko-Utskottet som Riksdagen gjorde år 1871, men det oaktadt tror jag icke, att något särskildt löfte blifvit gifvet i detta fall, hvilket också de nuvarande fullmäktige i Riksbanken påpekat, i det de sagt, att "det torde kunna med visshet antagas, att, om han qvarstår såsom bankoombud intill dess han uppnår pensionsålder, understöd för hans återstående lifstid icke lärer komma att honom förvägras". Der är visserligen honom gifvet ett löfte, men jag hemställer, huruvida han efter endast 11 års tjenstgöring såsom banktjensteman kan vara berättigad till pension eller om han ens kan hafva rimligt skäl att fordra sådan.

Här har under diskussionen en af Riksbankens fullmäktige yttrat, att det kunde vara tvifvel underkastadt, huruvida, då denne man från befattningen afgår, man kan få en annan, som bekläder hans plats. För min del tror jag dock icke, att detta skall blifva så särdeles svårt, då han såsom styrelseledamot haft en årlig löneinkomst af 7,000 kronor jemte fri bostad och andra förmåner, och jag vågar upprepa hvad jag sagt en gång förut, att, då ifrågavarande man under fyra år uppburit en löneinkomst af 4,800 kronor och under öfriga 7 år 3,200 kronor deröfver, får man väl icke anse, att han lidit någon orätt, utan tvärtom.

Jag fortfar sålunda att yrka afslag å detta Utskottets Betänkande och vill i likhet med åtskilliga andra talare påstå, att det skulle vara ett farligt prejudikat, om man skulle taga sig för att sålunda pensionera ledamöter af styrelserna för Riksbankens afdelningskontor, ty derigenom skulle man slutligen kunna komma så långt, att man äfven skulle pensionera sjelfva bankofullmäktige.

Herr Danielsson: Det var med anledning af hvad en ärad talare från samma län som jag nyss yttrade, som jag ånyo begärt ordet. Han sade nemligen, att man icke kunde vidhålla den åsigten, att, då man icke varit med om ett beslut, vore man fri från att följa de grundsatser beslutet innehöll, men jag ber få erinra honom om samma ord, som den nästföregående talaren uppläste, hvarpå Utskottet grundat sitt utlåtande och som 1871 års Riksdag säges hafva godkänt.

Det står nemligen i utlåtandet, att, "om han qvarstår såsom bankoombud, intill dess han uppnår pensionsålder, understöd för hans återstående lifstid icke lärer komma att honom förvägras". Det är

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström. (Forts.)

likväl just detta han icke gjort och vi veta också, att, sedan Riksdagen öfverlåtit sin rättighet att välja styrelseledamöter vid Riksbankens afdelningskontor i landsorten till Riksdagens fullmäktige, har frågan skridit in på ett annat område.

Dessa fullmäktige kunna ju nemligen år efter år välja samma personer till dessa tjenster och sålunda på samma gång befrämja den grundsatsen, att de skola blifva berättigade till pension. Jag hemställer, om Riksdagen, då denna rättighet öfverläts på bankofullmäktige, dermed åsyftat, att dessa skulle kunna skjuta fram en ensidig åsigt så långt, att man slutligen skulle pensionera alla ledamöter af lånekontoren i landsorten utan undantag.

Herr Liss Olof Larsson antydde nyss något sådant, då han sade, att denne man handhaft den dagliga förvaltningen vid afdelningskontoret, hvilket är vida vigtigare och mera maktpåliggande, än som tillkommer en tjensteman i första lönegraden. Han lade således särskild vigt just på beskaffenheten af de göromål Nyström såsom styrelseledamot haft såsom skäl för erhållande af pension.

Jag är nog bland dem som vilja respektera Riksdagens beslut, men jag kan alls icke inse, att detta är något sådant, utan tror tvärtom, att det endast är ett motiv, som blifvit inskjutet i Utskottets utlåtande; och vi veta nog, huru litet afseende man här förut fäst vid sådana motiv. För min del kan jag nemligen icke finna, att det ofta omtalade citat från 1871 års memorial, Utskottet här meddelat, är något verkligt formuleradt beslut, utan anser det endast såsom ett uttalande i motiveringen och detta så mycket mera som ordet "lärer" är ett så elastiskt begrepp som möjligt. I allt fall tror jag, att det alltid bör tillkomma en blifvande Riksdag i sådana fall att pröfva, om den vill bifalla eller afslå en gjord framställning, och då torde ej heller den åsigten, att Riksdagen nu vore bunden af ett föregående beslut, längre vara hållbar, hvarföre jag också vidhåller hvad jag förut yttrat i frågan.

Herr L. J. Larsson: Jag tycker mig finna, att Riksdagen icke bör anse sig bunden af det beslut, som år 1871 meddelades, då det deruti står, att, om Nyström qvarstår vid sin tjenst, till dess han uppnår pensionsåldern, så skulle understöd icke komma att honom förvägras. Nu står det uti gällande reglemente, att tjenstemännen vid Riksbanken skola efter 50 tjensteår erhålla hela lönen och vid 40 tjenste- samt 60 lefnadsår tre fjerdedelar af lönen i pension och för hvarje år derunder afdragas ytterligare vissa procent. Således, när den ifrågavarande tjenstemannen icke tjenat så länge, som föreskrifvet är för erhållande af pension, skulle det väl vara ganska egendomligt, om Riksdagen, detta oaktadt, skulle bevilja honom en sådan förmån, i all synnerhet, som här icke, på sätt uppgifvet blifvit, föreligger något af Riksdagen i det afseendet gifvet löfte.

Herr Jöns Rundbäck: Jag tror, att man ganska väsentligt tager fel, om man anser bankoombuden jemförliga med bankens tjenstemän i första lönegraden. Bankoombudet vid lånekontoret i Göteborg,

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström. (Forts.)

hvarom här närmast är fråga och som der ombesörjer den dagliga förvaltningen, har sannerligen ganska mycket att skaffa. Han är nemligen den, som i första hand skall pröfva förekommande mål och ärenden. Alla de föregående bankoombuden hafva äfven innehaft kommissariegrad, och för ett ögonblick sedan hafva Herrarne sjelfva bifallit Banko-Utskottets hemställan i utlåtandet N:o 4, att motsvarande tjensteman vid lånekontoret i Malmö skall uppflyttas till kommissarie med tur i graden i fråga om lön och pensionsberäkning från den 15 Augusti 1879. Detta bifölls af Herrarne för några minuter sedan och denne Herr Lundquist har dock ick varit bankoombud längre än sedan år 1873. Bankoombudet i Göteborg kom visserligen, äfven han, ganska sent till denna plats, men detta berodde icke på honom, utan derpå att stora svårigheter yppade sig att få platsen besatt, och det var först efter mycket öfvertalande, som han kunde förmås att åtaga sig denna befattning. Nu har han visserligen icke tjenstgjort längre än vid pass 10 år, men han var redan 50 år gammal, när han tillträdde platsen, och jag tror verkligen att det icke vore lämpligt att låta honom längre qvarstanna på sin plats. Men då han af sjukdom blifvit oförmögen att sköta denna vigtiga befattning, så vore det väl äfven hårdt, om Riksdagen helt och hållet skulle lemna honom åt sitt öde och vägra honom all pension. Han är den ende af alla bankens tjenstemän, hvilkens ställning icke är reglerad i bankoreglementet. Detta är verkligen en brist i reglementet, och det lär äfven varit på tal inom Utskottet, att denna brist borde på något sätt afhjelpas. Detta har emellertid icke skett och ett nytt bankoombud i Nyströms ställe lär redan vara utsedt. Emellertid är det ju obestridligt, att, om han qvarstått såsom bankoombud, så hade han varit berättigad till pension, och icke bör han väl gå förlustig denna rätt, derför att han låtit öfvertala sig att blifva styrelseledamot. Går man till väga på det sättet, så torde det blifva svårt att få dessa vigtiga platser besatta med lämpliga och dugliga personer. Då nu dessutom Utskottet nedsatt pensionen till skäligt belopp — ty hvad fullmäktige föreslagit, anser äfven jag vara för mycket — synes mig, som Riksdagen verkligen borde bifalla Utskottets hemställan. Icke heller fruktar jag, att ett sådant beslut skall kunna blifva något farligt prejudikat, då jag hoppas och tror, att Banko-Utskottet skall vara betänkt att afgifva något förslag till bestämmande af den ställning innehafvaren af ifrågavarande befattning hädanefter skall intaga i förhållande till andra bankens tjenstemän.

Herr Lyttkens: Med anledning af en talares yttrande, att det icke vore så farligt att afslå pensionen, då ju den ifrågavarande personen i sådant fall kunde stanna qvar på sin plats, så ber jag att få meddela, att Herr Nyström redan, med bifogande af läkarebetyg om sjuklighet, begärt och äfven erhållit afsked. Vare sig sålunda, att pensionen beviljas eller icke, kommer han att afgå, om jag minnes rätt, vid denna månads utgång.

Hvad beträffar den andre talarens yttrande, att man här icke kunde tala om något Riksdagens beslut, utan blott om en motivering,

Angående pension åt f. d. bankoombudet C. M. Nyström. (Forts.)

så får jag fästa hans uppmärksamhet uppå, att Utskottet just sagt, att Riksdagen godkänt icke blott hvad fullmäktige föreslagit, utan äfven hvad de anfört. Hvad de föreslagit var denna omändring af ombudsmannaskapet, och hvad de anfört voro skälen dertill. Detta kunna Herrarne finna af båda Kamrarnes protokoll i frågan.

Att Nyström icke skulle vara berättigad till pension, är också ett misstag. Ty af betänkandet synes, att "vid den tid han till bankoombud nämndes skötandet af denna befattning efter stadgade tider medförde tur- och befordringsrätt till de tre lägre tjenstegraderna inom Riksbanken med deraf följande pensionsrätt och Nyström allt framgent skött bankoombudsgöromålen, ehuru under annat namn, vore det icke billigt att förvägra honom den förmån, han obestridligt skulle egt, om bankoombudsbenämningen fortfarit." Om nu tjensten fått en annan benämning, torde väl Nyström vara lika berättigad till erhållande af pension, men att denna skulle hafva blifvit mindre, än nu är föreslaget, har ju också af Utskottet framhållits.

Att Riksdagen på sätt och vis gifvit ett löfte, då den begagnat ordet "lärer", är väl också obestridligt. Åtminstone skulle jag hafva en sådan uppfattning, om jag till en af mina tjenare yttrade: när du blifvit gammal, lär jag icke lemna dig på bar backe. Att detta icke skulle innebära ett löfte, vill väl ingen bestrida.

Riksdagen har nu fått saken sig förelagd till pröfning, och om den skulle bifalla Utskottets förslag, tror jag icke, att något farligt prejudikat dermed vore gifvet. Detta är ett undantagsfall, och om någon annan i framtiden komme och begärde pension af Riksdagen, ja, om det vore, som en talare yttrat, sjelfva Liss Olof Larsson, så är det min öfvertygelse, att Utskottet skulle afstyrka bifall till en sådan begäran.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Bokström: Jag har tagit mig friheten att begära ordet, med anledning deraf att Utskottet sagt och flere talare upprepat, att den ifrågavarande styrelseledamoten icke skulle hafva någon pensionsrätt.

Af Utskottets betänkande synes det dock vara klart, att han haft en eventuel pensionsrätt. Jag har icke hört uppgifvas, att han skulle hafva på något sätt förverkat denna rätt. Han har, så vidt jag vet, icke heller sökt blifva från sin befattning befriad, han har förmodligen utan sitt hörande blifvit qvar på sin plats, men hans befattning har fått ett annat namn. Är han nu i sin befattning antagen med tur- och befordringsrätt såsom kontorsskrifvare i Riksbanken och dermed följande rätt till pension, så föreställer jag mig, att han har denna rätt fortfarande qvar.

Jag nämnde, att han haft efter mitt förmenande en eventuel pensionsrätt. Med afseende härå kunna tvenne fall tänkas, som göra denna rätt till en verklighet. Det ena är att han uppnår den stadgade pensionsåldern, något som icke inträffat. Det andra är att han af sjukdom blir förhindrad att sköta sin tjenst. Detta senare har inträffat, och vid sådana förhållanden kan jag icke se annat än att

han bör komma i åtnjutande af den honom uti bankoreglementet medgifna pensionsrätt. I min tanke har Riksdagen således först och främst genom bankoreglementet tillförsäkrat denne tjensteman en sådan rätt; vidare har Riksdagen genom 1871 års beslut gifvit honom på hand, att han skulle komma af densamma och något dertill i åtnjutande. Med föranledande af detta beslut kan jag icke underlåta att gå något längre, än jag skulle hafva gjort, om detsamma icke varit. Ty det förutan skulle jag icke påyrka högre pension för honom, än som bankoreglementet berättigat till. Men då Riksdagen gifvit ifrågavarande tjensteman på hand, att han skulle få något mera, anser jag, att äfven detta Riksdagens beslut bör af Kammaren respekteras.

Angående pension åt f. d. bankombudet C. M. Nyström. (Forts.)

Jag yrkar sålunda bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå; och förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som godkänner hvad Banko-Utskottet hemstält i dess Utlåtande N:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Banko-Utskottets berörda hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 101 ja mot 61 nej; hvadan Utskottets hemställan blifvit af Kammaren bifallen.

§ 8.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 9, i anledning af väckt motion om ändring i 24 kap. 1 § Byggningabalken.

§ 9.

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 10, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken.

Uti berörda motion, afgifven inom Andra Kammaren af Herr *H. F. Bergström* (motionen N:o 105), var föreslaget, att Riksdagen måtte förnya sitt år 1876 fattade beslut, att sagda lagrum -- enligt hvilket det åligger häradet att vid hvarje hel mil å landsväg uppsätta stol-

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken. (Forts.)

par eller stora stenar, och mindre vid hvarje half och fjerdedels mil, derå miltalet utmärkt är — skulle upphöra att vara gällande.

Utskottet hade hemstält:

"att Riksdagen måtte för sin del besluta följande Förordning om upphäfvande af 3 § i 25 kap. Byggningabalken: Härigenom förordnas, att 3 § i 25 kap. Byggningabalken skall upphöra att vara gällande."

Mot denna hemställan var reservation inom Utskottet anmäld af Herr *Samzelius*, med hvilken Grefve *Mörner* instämt, och som för sin del föreslagit, att motionen måtte så till vida bifallas, att till iakttagande under tiden, intill dess nya afståndsmätare efter metersystemet kunde vid landsvägarne varda inrättade, blefve i behörig ordning stadgadt, "att, utan hinder af hvad 25 kap. 3 § Byggningabalken innehåller, härad icke vidare må betungas med kostnad för upprättande och underhåll af sådana afståndsmärken, hvarom i nämnda lagrum förmäles."

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Helander: Det är ingalunda min mening att motsätta mig Utskottets förslag, utan tvärtom önskar jag framgång deråt, men jag har en särskild anledning att det oaktadt begära ordet.

Jag anser nemligen att förhållandena icke äro synnerligt annorlunda nu än för tre år sedan, då Kongl. Maj:t vägrade sanktion på Riksdagens beslut i samma rigtning som Utskottet nu föreslagit; men då en reservant i Första Kammaren har sökt göra sitt till för att förtaga verkan af de skäl, som Utskottet anfört, kunde det derföre vara af nytta att ytterligare lägga några skäl till hvad som redan blifvit anfördt för saken.

Tillämpningen af beslutet om milens indelning i tiondedelar medförde icke något nämnvärdt besvär, ty såsom sådant kan ej anföras, att man i dagböckerna på gästgifvaregårdarne utsatte milens fördelning i tiondedelar i stället för i vanliga bråk; men som milens längd då var densamma, så medförde bestämmelsen icke heller några kostnader, ty halfva antalet milstolpar öfverensstämde med tiodelningen, nemligen de stolpar, som utvisa hela och halfva mil; de öfrige milstolparne hade helt och hållet kunnat borttagas, emedan de icke stämma in med delningen i tiondedelar. Detta kunde således snarare anses medföra en minskning i kostnaderna, då man ju slapp underhålla så stort antal stolpar som förut. Men då man skall tillämpa metersystemet på väglängder, så uppstår ett helt annat förhållande, om milstolpar fortfarande böra finnas, visserligen icke så till vida, att det då skulle vara större svårighet att få väglängden uttryckt på papperet, än när milen indelades i tiondedelar, ty man kan likaväl utsätta i dagböckerna antalet kilometer som någonsin tiondedelar af en gammal mil; men om man anser att det stadgandet fortfarande bör i lagen qvarstå, att det skall finnas vissa märken, som angifva en viss

längd af vägen, på det att en resande må kunna se hur han avancerar, blir det absolut nödvändigt att icke allenast ånyo uppmäta alla allmänna vägar i hela landet, utan man måste också uppsätta ett stort antal vägmärken eller milstolpar, såsom vi fortfarande kunna kalla dem. Dessa milstolpar skulle sannolikt komma att utmärka vägens längd i kilometer, hvarför ett ganska betydligt antal skulle blifva erforderligt. Jag kan visserligen icke *uppgifva* hvad alla dessa kostnader komma att gå till, men jag kan någorlunda beräkna dem, åtminstone för *uppmätningen* der längden är känd.

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken. (Forts.)

Det län jag tillhör har omkring 200 mil allmänna vägar. Uppmätningen af dessa skulle kosta omkring 6,000 kronor. Angående kostnaden för anskaffande af 2,200 milstolpar vågar jag icke med bestämdhet yttra mig, men jag föreställer mig att den i förening med kostnaderna för vägarnes uppmätning skulle uppgå till 20,000 kronor. Och med denna beräkning till grund skulle samma kostnader för hela riket uppgå till omkring, eller minst, en half million kronor. Äro nu dessa åtgärder verkligen nödvändiga eller till öfvervägande nytta, så får man naturligtvis underkasta sig de med dem förenade kostnader. Men för min del kan jag icke finna, att så är förhållandet. Ty innan man ännu fått denna fördelning af vägarne i kilometer öfverallt genomförd och alla milstolpar uppsatta, skall det inträffa att nya vägar anläggas och gamla omläggas; och då en kilometer är en jemförelsevis liten väglängd, skall en kilometer här, en annan der försvinna, samt inom kort rätt stora rubbningar i den gjorda indelningen uppstå. Härtill kommer att vägar der och hvar korsa hvarandra och att det då är omöjligt att få de olika vägarnes kilometermått att passa in med hvarandra, i följd hvaraf framdeles liksom hittills mycken villervalla måste uppstå. Emellertid kan en resande, som vill se huru fort han färdas fram, dervid tills vidare äfven framdeles hafva rätt mycken ledning af de gamla milstolparne, om de än en tid få qvarstå. Tre fjerdedels mil motsvarar nemligen i det allra närmaste 8 kilometer; och med denna beräkning kan man lätt med tillhjelp af de nu befintliga milstolparne räkna ut, huru många kilometer man färdats.

Jag har i min mån medverkat till det nya systemets antagande och jag har gjort det icke i den öfvertygelsen, att systemet skulle komma att i så väsentlig grad blifva till nytta för den *nuvarande* generationen, utan väl i den öfvertygelsen, att detsamma i rikt mått skall gagna kommande slägten; men derför har jag ock föresatt mig att, i hvad å mig kan ankomma, icke bidraga till onyttiga utgifter för det nya systemet. Jag tillåter mig med dessa ord yrka bifall till Lag-Utskottets hemställan.

Herr Löwenhielm: Frågan, huruvida milstolparna skola bibehållas eller icke, torde med skäl icke få anses synnerligen vigtig. Då emellertid sådana funnits under 200 år, så torde icke kunna förnekas, att de förorsakat någon nytta och att deras borttagande skulle medföra åtskilliga olägenheter. I sådant hänseende vill jag anmärka, att, om efter metersystemets införande milstolpar icke komma att finnas

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken. (Forts.)

till, det i vissa fall torde möta svårighet att bestämma afstånden vid embetsresor, hvarjemte det vid domstolar mången gång, såsom då tingsstället icke är beläget i stad eller å gästgifvaregård å landet, skall blifva svårt för parter och vittnen att uppgifva väglängden, liksom äfven svårt för domare och nämnd att kontrollera deras uppgifter. Jag tror, att det är just den omständigheten, att det finnes en milstolpe på hvarje fjerdedels mils afstånd, som gör, att man kan verkställa kontroll angående väglängden.

Emellertid må härmed vara huru som helst; och då metersystemet icke skall vara fullt genomfördt förrän år 1889, så föreställer jag mig, att det icke är angeläget, att *nu* meddela någon föreskrift derom, att milstolparna skola för all framtid upphöra, äfvensom det icke kan vara något giltigt skäl att befria vederbörande ifrån skyldigheten att underhålla befintliga sådana, så länge som den gamla indelningen qvarstår. Deremot skulle jag anse rigtigt, om föreskrifter meddelades, att *nya* milstolpar icke behöfde uppställas, förr än i sammanhang med metersystemets genomförande, vägarne blifvit uppmätta efter detta system, och får jag derföre hemställa om återremiss, på det att Utskottet må taga denna sak i öfvervägande.

Herr Anders Persson: För min del hemställer jag om bifall till Utskottets förslag. De skäl, som af den siste talaren blifvit åberopade för återremiss, böra, enligt min åsigt, icke hafva något afgörande inflytande i ty fall. Han nämnde såsom hufvudskäl derför fördelen af att bibehålla dessa afståndsmätare med hänsyn till beräkningar af ersättningar för embetsmännens resor samt åt parter och vittnen vid ting; men i så fall vore det naturligtvis nödvändigt att hafva dylika afståndsmätare icke allenast vid de allmänna landsvägarna, utan äfven vid härads- och sockenvägar, ja, till och med vid byvägar. Inom Utskottet har man framhållit, att de största svårigheter, som deras borttagande komme att medföra, skulle inträffa i afseende på beräkningen af folkskoleinspektörernas reseersättningar. Det skulle nemligen blifva svårt att vid utbetalningen af ersättningar till dessa tjenstemän kunna kontrollera, om resorna verkligen blifvit verkställda i öfverensstämmelse med de uppgifter, som lemnats i och för denna ersättning. Men i det fallet ber jag få fästa uppmärksamheten derå, att man icke alltid förlägger skolhusen företrädesvis invid landsvägen eller invid de större vägarna. Således kan man vid nämnda förhållande i alla fall icke kontrollera desse tjenstemäns uppgifter i berörda afseende. Angående beräkning af ersättningar till parter och vittnen för deras resor, så tror jag, att det i allmänhet icke är domaren sjelf, som kan hafva reda på, huru nära eller aflägset det eller det stället är beläget från den eller den afståndsmätaren, utan att inom nämnden god tillgång icke skall saknas för att få reda på afstånden från det ena eller andra hemvistet till tingsstaden.

Jag ber slutligen få meddela den upplysningen, att, då vid 1876 års riksdag beslut fattades om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med hemställan om milstolparnes borttagande, så blefvo i anledning deraf yttranden infordrade från samtlige Konungens Befallningshafvan-

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken. (Forts.)

den i riket. Af rikets 24 Konungens Befallningshafvanden tillstyrkte 17 *obetingadt* bifall till Riksdagens beslut samt 3 *vilkorligt* bifall och endast 4 af dem förklarade, att det vore nödvändigt att milstolparne stode qvar.

Under sådana förhållanden hemställer jag, huruvida icke Kammaren behagade finna, att tillräckliga skäl blifvit af Utskottet i dess motivering anförda för att så väl på grund häraf, som äfven måhända med afseende å de skäl, jag nu haft äran framhålla, bifalla Utskottets hemställan, hvarom jag framställer yrkande.

Häruti instämde Herr *Smedberg*.

Herr Toll: För min del inser jag, att, då man icke kan undvara kännedom om vägafstånden, utan densamma blir nödvändig att ega under så många olika förhållanden, så blir deraf en gifven följd, att vägarne måste uppmätas; men skall åter detta ske, så kan jag för min del icke inse, att det skall möta synnerliga svårigheter att på samma gång utsätta märken vid de olika afstånden. Jag tror icke att man i det praktiska lifvet kan undvara dessa afståndsvisare. Skälen för deras bibehållande hafva för öfrigt blifvit så fullständigt utvecklade i den vid betänkandet fogade reservation, att jag för min del helst skulle önska antagandet af den kläm reservanterna föreslagit, men då yrkanden om återremiss blifvit framstälda, så ber jag att få deri instämma.

Herr Sven Nilsson: Då den siste ärade talaren till stöd för sin mening åberopade de skäl, som i den vid Utskottets betänkande fogade reservation blifvit framstälda, så ber jag att få med några ord bemöta desamma. Vid afgörandet af denna sak bör man i främsta rummet utreda, huruvida milstolparna verkligen äro till någon nytta eller ej, och för min del får jag säga, att de icke lända till den ringaste nytta. Reservanten har icke heller på något sätt visat motsatsen; han tyckes hufvudsakligen vilja bibehålla dessa milstolpar för att tillfredsställa de resandes nyfikenhet, men icke kan det väl vara meningen att bibehålla milstolparne för ett sådant ändamål; man får väl tro, att den resande skulle hafva någon annan nytta af dem, om de skola finnas. För att nu tillfredsställa sin nyfikenhet att få veta hur långt han rest emellan gästgifvaregårdarne, så måste den resande hålla särdeles noga reda på antalet af de stolpar, hvilka han färdas förbi, och om han icke har godt minne, nödgas han föra särskild anteckning öfver hvarje stolpe, ett besvär som väl knappast någon resande underkastar sig.

Vidare säger man, att dessa stolpars bibehållande vore nyttigt och nödvändigt för dem, som reste på "ödsliga" vägar. Dervid möter den invändningen, att numera inga vägar här i landet kunna sägas vara ödsliga der milstolpar skola finnas, hvadan den anmärkningen förfaller. Vigtigaste skälet har synts reservanten vara det, att afståndsmätare äro nödvändiga för att den skjutsande skall kunna kontrollera, att icke den resande färdas fortare än lagen medgifver eller

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken. (Forts.)

med en större hastighet än en mil på $1\frac{1}{2}$ timme. Dock kan man äfven i detta fall ifrågasätta, hvilken nytta dessa stolpar medföra; ty skall den skjutsande föra talan i nämnda hänseende mot den resande som färdats för fort, så måste han också leda detta i bevis; men om han det icke kan — och huru mycket gäller dervid en skjutspojkes intyg derom, att den resande färdats för fort? — så förfaller anmärkningen. Om milstolparne i detta fall skulle vara till någon nytta, så måste den skjutsande alltid med skjutsen föra giltig bevisning, en olägenhet som den skjutsande säkerligen icke skall underkasta sig emot den förmenta fördelen.

Att milstolparne icke äro till någon nytta vid beräkningen af embets- och tjenstemäns omkostnader, har en ledamot i Lag-Utskottet tydligen bevisat, hvadan jag i denna del instämmer med honom. Jag vill särskildt fästa Kammarens uppmärksamhet vid en föregående talares yttrande, nemligen att ett bifall till reservantens förslag kommer att nödvändiggöra åtgärden att uppmäta alla landsvägarna på landsbygden, något som åter vore förenadt med orimligt höga kostnader utan den ringaste nytta. Skall man sedermera måhända ålägga de väghållningsskyldige att ytterligare vid hvarje tiondedels mil utsätta märken, hvilka till ingenting tjena, så hoppas jag, att Andra Kammaren skall tänka sig väl före, innan den frångår det af Lag-Utskottet framstälda afstyrkande förslag, till hvilket jag härmed tar mig friheten yrka bifall.

Herr *Wigardt* förenade sig med Herr Sven Nilsson.

Grefve Sparre: Jag hemställer, huruvida det kan vara skäl att Riksdagen nu till Kongl. Maj:t aflåter en skrifvelse af alldeles samma innehåll, som den, hvilken för tre år tillbaka afgick och hvilken Kongl. Maj:t efter, såsom jag antager, noggrann pröfning afslog. Är det väl sannolikt, att ett förnyadt beslut från Riksdagens sida nu skulle leda till annat resultat, eller får man väl antaga, att regeringen *då* fattat ett så lösligt beslut, att densamma nu skulle hafva ändrat åsigt i saken? För min del anser jag det icke vara lämpligt, att representationen på detta sätt kommer till Kongl. Maj:t med framställningar, dem representationen redan varit i tillfälle finna att regeringen icke kunnat bifalla.

Man må också erkänna, att det verkligen finnes åtskilliga andra skäl, som i väsentligare mån tala för milstenarnes bibehållande än de af talaren på skånebänken anförda, eller att tillfredsställa de resandes nyfikenhet. Jag har funnit detta i min egenskap af landshöfding med skyldighet att, bland annat, öfvervaka granskningen af de reseräkningar, som i hundratal inkomma till landskontoret, der man, bland annat, skall granska, huruvida det i räkningarne uppgifna miltalet är rigtigt. Det kan då, jag måste erkänna det, vara beböfligt att i detta hänseende hafva den vägledning, som man genom dessa milstolpar kan vinna. Det är visserligen sant, som en talare här sade, att personer, som göra anspråk på reseersättning, kunna bo aflägset från hufvudvägen, och att man således i fråga om ersättning för resan å

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken. (Forts.)

de mindre vägarne, vid hvilka milstolpar icke finnas, saknar denna vägledning, men detta kan icke vara något skäl att borttaga de stolpar, som nu finnas. Borttager man alla dessa, torde man om några år komma i ganska stor förlägenhet vid granskning af nämnda reseräkningar.

Vidare måste man väl erkänna, att, då en komité är nedsatt för bestämmande af väghållningsbesvärets ordnande, och då dervid jemväl torde böra tagas i betraktande, om några vägmätare böra finnas eller icke, vi väl gerna kunde vänta, tills denna komités betänkande inkommit. Slutligen och då införandet af metersystemet väl lärer föranleda till någon åtgärd i detta afseende, torde väl då blifva tillfälle att öfverväga om milstolparne kunna, genom andra utvägar, ersättas. Det är nemligen klart, att, ehuru regeringen till den framställning, representationen en gång gjort i afseende å milstolparnes borttagande, icke kunde lemna bifall, regeringen dock framdeles, då frågan om väghållningsskyldigheten förekommer, icke skall lemna den sålunda af representationen uttalade önskan utan afseende. Men just då man vill, att regeringen skall fästa afseende vid en sådan önskan, bör man icke framkomma med samma framställning ännu en gång, då regeringen icke kan annat än vidhålla sitt förra beslut.

Emellertid instämmer jag så tillvida med Utskottet och reservanterna, att jag anser det olämpligt att häradet vidare betungas med uppsättande af *nya* milstolpar, och anser derföre, att det af reservanterne framlagda förslaget är tillräckligt; eller, att i behörig ordning måtte stadgas, "att, utan hinder af hvad 25 kap. 3 § Byggningabalken innehåller, härad icke vidare må betungas med kostnad för upprättande och underhåll af sådana afståndsmärken, hvarom i nämnda lagrum förmäles." Då står frågan öppen och Riksdagen har derigenom fattat ett beslut, som den kan hoppas att regeringen fäster afseende vid, hvilket jag icke anser sannolikt, om Riksdagen upprepar alldeles samma beslut, den nyss gjort, men som regeringen antagligen på goda skäl afslagit.

Jag anhåller alltså om proposition å bifall till reservanternas förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Om frågan vore af den beskaffenhet, den siste talaren i början af sitt anförande påstod, d. v. s. om det här gälde att aflåta en underdånig skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, då kunde man visserligen säga, att detta, sedan Kongl. Maj:t så nyligen afslagit en Riksdagens likartade framställning, vore ändamålslöst. Men här är icke fråga om att aflåta en sådan skrifvelse, utan här är föreslaget, att Riksdagen skulle fatta ett sjelfständigt beslut i en lagfråga, hvilken det naturligtvis står Kongl Maj:t öppet att sedermera pröfva. Anser Riksdagen verkligen det af Utskottet framlagda förslaget rättvist och nyttigt, vore det icke rätt att låta frågan falla, ty då kunde Kongl. Maj:t i följd deraf tro, att frågan icke förtjenade vidare afseende. För min del anser jag dock frågan förtjena afseende, då det nemligen är förenadt med ganska stora kostnader att upprätthålla dessa milstolpar, som dock äro af ringa eller ingen nytta. Den,

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken. (Forts.)

som reser lärer väl icke bry sig om att räkna dessa milstolpar. För den, som skall granska reseräkningar, kunna de ej heller vara till mycken vägledning, då dervid ofta förekommer beräkning af kostnad för resor å mindre från landsvägarne afvikande vägar, vid hvilka inga milstolpar finnas, och någon verklig kontroll sålunda icke kan med ledning af de gamla milstolparne utöfvas. Dessutom är ju afståndet mellan gästgifvaregårdarne uppmätt, så att man i landskontoret och genom dagböckerna å skjutsstationerna har reda härpå utan afseende å om milstolpar finnas eller icke. Således kan jag icke se någon anledning till att dessa stolpar må bibehållas; jag tror tvärtom, att de äro af ingen nytta, och säkerligen äro de icke af den nytta, som motsvarar den för deras upprätthållande nödiga kostnad. Under sådana omständigheter kan jag icke finna annat, än att Riksdagen bör uttala sin mening i ämnet, utan hinder deraf att detta nyligen skett. Jag anser således, att Utskottet förfarit rigtigt, då det här framlagt förslag till upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken, och jag anhåller derför om bifall till detta Utskottets förslag.

Med Herr Carl Ifvarsson instämde Herr *Olof Andersson* i Lyckorna.

Herr Hammarskjöld: Då regeringen till svar å Riksdagens förra underdåniga skrifvelse i ämnet förklarade sig icke finna skäligt bifalla den lagförändring Riksdagen då för sin del beslutat, anförde regeringen såsom skäl, dels att ännu en följd af år komme att förflyta, innan det metriska systemet blefve tillämpadt, under hvilken mellantid underhållet af milstolpar icke kunde blifva synnerligen betungande och, dels att det vore ovisst, om icke skyldigheten att underhålla milstolpar framdeles kunde böra tagas i anspråk, för den händelse att det efter vägarnes uppmätning enligt det metriska systemet skulle finnas behöfligt att förse dem med nya afståndsmätare. Sedan den tiden hafva vi kommit icke så litet närmare tillämpningen af det metriska systemet. Då nu regeringen blott förklarat, att det *kunde sättas i fråga*, om icke skyldigheten att underhålla milstolpar borde tagas i anspråk o. s. v., så kan väl Riksdagen å sin sida taga i öfvervägande, om det verkligen *bör* sättas i fråga, att, sedan det metriska systemet blifvit genomfördt, skyldigheten att underhålla milstolpar skall jemväl anses innebära skyldighet att uppsätta nya afståndsmätare efter det nya systemet. Lag-Utskottet har trott detta vara obilligt och derföre ansett, att det *icke* bör sättas i fråga, att de väghållningsskyldige skola i sådant afseende betungas. Derjemte har Lag-Utskottet för sin del kommit till den åsigt, att afståndsmätarnes nytta är högst ringa. Till följd deraf har Lag-Utskottet trott sig böra föreslå Riksdagen att förnya den framställning Riksdagen för några år sedan gjorde, ehuru Riksdagens beslut icke då blef af regeringen bifallet. För min del vill jag nemligen icke underskrifva den lära, som af den siste talaren framställdes, att Riksdagen icke borde ånyo antaga ett lagförslag, blott derföre att regeringen en gång afslagit det.

Derföre och då jag anser, att Lag-Utskottet och flere talare an-

fört tillräckliga skäl, som visa att ifrågavarande skyldighet skulle kunna utan skada upphöra, anhåller jag om bifall till Lag-Utskottets förslag.

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken. (Forts.)

Herr *Westerdal* förenade sig uti Herr Hammarskjölds yttrande.

Herr Danielsson: Äfven jag vill yrka bifall till Utskottets förslag. Jag tror, att det är hög tid att befria de väghållningsskyldige från att hålla dessa milstolpar.

Det var med anledning af Herr Grefve Sparres yttrande, som jag begärde ordet. Han sade, att det var nödvändigt för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att det funnes milstolpar, då landskontoren skola granska ingifna räkningar. Det är oss alla noga bekant, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hafva förteckningar på afstånden mellan alla gästgifvaregårdar, och skulle de ingifna räkningarna granskas på sätt Herr Grefve Sparre nämnde, torde han få skicka ut en person för att se efter, hvar milstolparne stå, eljest tjena de ingenting till, och detta blifver icke en liten kostnad.

Mot hans yttrande att, då regeringen redan behandlat frågan, Riksdagen icke borde å nyo aflåta en skrifvelse i samma ämne till Kongl. Maj:t, ty det skulle innebära, att regeringen icke behandlat frågan nog allvarligt, får jag erinra derom, att i det departement, dit denna fråga hör, har, sedan Riksdagens förra skrifvelse afläts, en personalförändring inträffat, och det kan ju hända, att den man, som nu innehar platsen, har andra åsigter än den, som då satt der. Jag tror dessutom att Riksdagen icke bör frångå ett beslut, som den en gång fattat. Det är också antagligt, att, om det nu gällande lagstadgandet komme att stå qvar, man skulle kunna af detsamma draga den slutsatsen, att de väghållningsskyldige skulle vara nödsakade uppsätta milstolpar, äfven sedan det metriska systemet blifvit slutligen tillämpadt. Såsom Herrarne veta, blef detta system antaget mot önskningarne hos flertalet af allmogens representanter, och vid sådant förhållande bör man väl icke, derför att en sådan förändring inträffar, lägga ytterligare utgifter på de väghållningsskyldige. Det kan väl icke heller strängt taget sägas, att underhållet af milstolpar hörer till väghållningsskyldigheten. De göra i sjefva verket icke numera någon nytta.

Jag yrkar för min del bifall till Utskottets Betänkande. Jag tror icke det är skäl att antaga reservanternes förslag, ty der bakom ligger den möjligheten, att de väghållningsskyldige skulle vara nödsakade att bygga milstolpar äfven framdeles, sedan vägarne blifvit indelade efter metersystemet.

Herr Torpadie: Den medelväg, som de ärade reservanterne gå, synes mig icke lycklig. Ty om Kammaren antoge deras förslag, skulle Kammaren, på samma gång den säger, att afståndsmätarne på våra vägar nu äro nödvändiga, förklara, att det funnits någon tid, då de icke voro nödvändiga.

Hvad som för öfrigt kan sägas till försvar för Lag-Utskottets utlåtande har blifvit sagdt af representanten från Upsala långt bättre,

Angående upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningabalken. (Forts).

än jag kunnat uttrycka det, och jag förenar mig derför i det yrkande han framstält.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och propositioner gifvits i enlighet med de meningar, som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Stockholm, Isaac Marcus' Boktryckeri-Aktiebolag, 1880.